

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

JERNEJA KOTNIK

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**KRITIČNA PRESOJA UREDITVE RAČUNOVODSTVA
KMETIJSTVA V SLOVENIJI**

Ljubljana, september 2017

JERNEJA KOTNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Jerneja Kotnik, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Kritična presoja ureditve računovodstva kmetijstva v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil/-a samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil/-a;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 20.9.2017

Podpis študenta(-ke): _____

KAZALO

UVOD	1
1 KMETIJSTVO	3
1.1 Zgodovina kmetijstva	3
1.2 Kmetijstvo v Evropski uniji	4
1.3 Kmetijstvo v Sloveniji	6
1.3.1 Struktura kmečkih gospodarstev	7
1.3.2 Organiziranost kmečkih gospodarstev	9
1.4 Pomen kmetijstva za družbo	10
2 POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA V KMETIJSTVU	11
2.1 Računovodstvo v kmetijstvu.....	13
2.1.1 Pravno-računovodski vidik	15
2.1.2 Standardi računovodstva v kmetijstvu (SRS in MRS)	18
2.2 Davčna ureditev računovodstva v kmetijstvu	18
2.2.1 Kmečko gospodinjstvo	19
2.2.2 Samostojni podjetnik posameznik.....	20
2.2.3 Gospodarske družbe	21
2.3 Vrste obdavčitve kmetijske dejavnosti	22
2.3.1 Obdavčitev na podlagi katastrskega dohodka	22
2.3.2 Obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov	23
2.3.3 Obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih stroškov	24
2.4 Knjigovodstvo kot del računovodstva	25
2.4.1 Enostavno knjigovodstvo	26
2.4.2 Dvostavno knjigovodstvo.....	29
2.4.3 Knjigovodstvo FADN	31
3 ANALIZA PRAKSE RAČUNOVODSTVA KMETIJSTVA V ŠALEŠKI REGIJI	34
3.1 Raziskovalna vprašanja.....	34
3.2 Raziskovalna metodologija.....	34
3.2.1 Raziskovalna metoda.....	34
3.2.2 Opis instrumentarija	34
3.2.3 Opis vzorca.....	35

3.2.4 Postopek zbiranja in obdelave podatkov	35
3.3 Analiza rezultatov raziskave	35
3.4 Razprava	50
SKLEP	53
LITERATURA IN VIRI	55

PRILOGA

KAZALO TABEL

Tabela 1: Evidenca terjatev do kupcev	28
Tabela 2: Evidenca obveznosti do dobaviteljev	28
Tabela 3: Register opredmetenih osnovnih sredstev	29
Tabela 4: Gibanje doma pridelanih proizvodov	32
Tabela 5: Gibanje živine.....	32
Tabela 6: Poročilo o gibanju delovne sile	33
Tabela 7: Denarno poročilo	33
Tabela 8: Struktura vzorca glede na spol nosilca anketiranih kmetijskih gospodarstev ...	36
Tabela 9: Velikost zemljišč v lasti in v najemu.....	38
Tabela 10: Delež kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji	39
Tabela 11: Delež kmetijskih gospodarstev, ki vodijo računovodstvo	40
Tabela 12: Upravičenost do pavšalnega nadomestila.....	40
Tabela 13: Razlogi za zunanje vodenje računovodstva.....	42
Tabela 14: Uporabnost oziroma koristnost računovodskih informacij na kmetijskem gospodarstvu	45
Tabela 15: Problemi oziroma slabosti vodenja računovodstva na kmetijskem gospodarstvu	46
Tabela 16: Razlogi za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja	49
Tabela 17: Razmišljanje kmetov o samostojnem vodenju računovodstva na kmetiji.....	50

KAZALO SLIK

Slika 1: Bruto dodana vrednost kmetijstva v bruto domačem proizvodu v letu 2010 za EU-27 in Hrvaško	6
Slika 2: Delež kmetijskih gospodarstev in kmetijske zemlje v uporabi po velikostnih razredih KZU (%)	7
Slika 3: Število kmetijskih gospodarstev po statističnih regijah	8

Slika 4:	Glave velike živine (GVŽ) in povprečna velikost kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah za leto 2010...	9
Slika 5:	Stopnja samooskrbe po vrstah kmetijskih proizvodov v Sloveniji	11
Slika 6:	Sestavine računovodstva in njihova vklopljenost v informacijske funkcije	12
Slika 7:	Računovodski informacijski sistem	14
Slika 8:	Vodenje poslovnih knjig	16
Slika 9:	Sestava letnega poročila	17
Slika 10:	Oblike delovanja kmetijskih gospodarstev za davčne in računovodske namene	21
Slika 11:	Način določanja davčne osnove za odmero dohodnine od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti v letih 2010–2013.....	23
Slika 12:	Poslovne knjige, ki jih je potrebno voditi pri enostavnem in dvostavnem knjigovodstvu.....	26
Slika 13:	Knjiga prihodkov in odhodkov	27
Slika 14:	Razčlenitev poslovnih knjig pri dvostavnem knjigovodstvu	29
Slika 15:	Starost nosilcev kmetijskega gospodarstva	36
Slika 16:	Izobrazba nosilca kmetijskega gospodarstva	37
Slika 17:	Izobrazba v starostnih skupinah	37
Slika 18:	Dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih v Šaleški dolini.....	38
Slika 19:	Zakaj kmetje vodijo oziroma morajo voditi računovodstvo	41
Slika 20:	Kdo kmetom v Šaleški dolini vodi računovodstvo	42
Slika 21:	Razlogi za zunanje vodenje računovodstva	43
Slika 22:	Uporabnost oziroma koristnost računovodskih informacij na kmetijskem gospodarstvu	44
Slika 23:	Problemi oziroma slabosti vodenja računovodstva na kmetijskem gospodarstvu	47
Slika 24:	Vodenje davčnih obračunov kmetom.....	48
Slika 25:	Razlogi za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja.....	48

UVOD

Kmetijstvo je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Kmetijstvo, 2015) opredeljeno kot gospodarska dejavnost, ki zajema živinorejo, poljedelstvo in sadjarstvo. Zakon o kmetijstvu (Ur.l. RS št. 48/08, 57/12, 90/12- ZdZPVHVVR, 26/14 in 32/15, v nadaljevanju Zkmet-1) je temeljni zakon, ki ureja to področje. Zkmet-1 določa ukrepe kmetijske politike, promet s kmetijskimi pridelki, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, načrtuje razvoj kmetijstva in podeželja.

Glavna naloga kmetijstva je bila in še vedno bo pridelava hrane tako za ljudi kot tudi za domače živali. Že skozi zgodovino je bilo kmetijstvo ena izmed vodilnih panog, s katero so se ljudje ukvarjali. Kmetijska zemljišča, ki so jih obdelovali, se tekom let niso bistveno povečevala, bila so stalnica, medtem ko se je povečevalo število ljudi, ki so potrebovali hrano. Zaradi vse večje naseljenosti prebivalstva ter pomanjkanja hrane za samooskrbo je bilo potrebno zagnati tudi industrijo ter izpeljati agrarno reformo. Z agrarno reformo so v letu 1945 rešili prerazdrobljenost kmetijskih zemljišč tako, da so razlastili veliko kmetov ter kmetijska zemljišča združevali v državna kmetijska podjetja (Lazarevič, 2011).

Slovenija ima na področju kmetijstva dokaj omejene vire ter razmeroma neugodne razmere kmetovanja. V kmetijski dejavnosti se kmetije srečujejo s prepletenostjo različnih dejavnikov, ki tako ali drugače vplivajo na poslovanje kmetije. Mednje pogostokrat sodijo neugodne vremenske razmere, premajhna zaščita kmetijske politike, obremenjenost s fiksnimi stroški osnovnih sredstev ter njihovo vzdrževanje. Vse to je lahko pokazatelj neugodnega dohodkovnega položaja kmetij. Zaradi posodabljanja in vse večje modernizacije v svetu je tega deležna tudi panoga kmetijstva. Pri nemalo kmetijah je prihajalo do pomanjkanja podatkov, ki bi omogočali pametne poslovne odločitve za kmetijo v prihodnosti (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2016b).

V izogib tem tegobam se je uveljavil sistem obveznega računovodstva na kmetijah, ki je z zakonom začel veljati leta 2014, a je bil z lanskim letom (2016) že ukinjen. Prav tako kot velja zakonodaja za ostala področja kmetijstva, ravnanje z živalmi, higienski standardi in vse ostalo, je tudi na finančnem področju potrebno imeti neko evidenco (Gornik, 2014).

Računovodstvo je dejavnost, ki spremlja in proučuje pojave izražene v denarni merski enoti, ki so povezani s poslovanjem določenega poslovnega sistema (Turk & Melavc, 2001). Računovodstvo je mnogo več kot le knjigovodstvo, ki zgolj knjiži poslovne dogodke. V računovodstvo spadajo tudi analiziranje, planiranje, nadziranje ter informiranje. Glede na to, da je bila skozi zgodovino panoga kmetijstva zelo pomembna, pa je bilo zanj razvitih zelo malo knjigovodskih, še manj pa računovodskih praks. Ob pomanjkanju določenih podatkov ter vodenja različnih potrebnih evidenc je bilo potrebno urediti tudi to področje. Računovodstvo v kmetijski dejavnosti danes urejajo tako slovenski kot tudi mednarodni računovodski standardi. Njihov cilj je predpisati računovodsko obravnavanje in razkritja, ki se navezujejo na kmetijstvo (Popović, Turk, & Turk, 2001).

Zametki knjigovodstva na slovenskih kmetijah segajo že dobrih 20 let nazaj, ko je bila potreba po določenih podatkih neizogibna. Za takratne potrebe Kmetijske svetovalne službe so prevzeli dokaj preprosto knjigovodstvo, ki je mreža računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (v nadaljevanju FADN- angl. *Farm Accountancy Data Network*). Na ta način so si zagotovili določene knjigovodske podatke in podatke, ki jim služijo za statistiko (po regijah, tipu kmetovanja in ekonomski velikosti). Med drugim se zbirajo tudi splošni podatki o kmetiji, delovni sili, gibanju živine in pridelkov ter stroških. Podatki po FADN metodologiji so tudi primerljivi med državami, kar je posledica enotne metodologije v vseh državah članicah (Pajntar, 1997).

Kmetijsko gospodarstvo je gospodarska celota, ki obsega eno ali več proizvodnih enot, ki so del kmetijske dejavnosti oziroma kmetijske in gozdarske dejavnosti. Obdavčitev kmetije je odvisna od načina ugotavljanja dohodka kmeta. Davčna osnova od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti se po Zakonu o dohodnini (Ur.l. RS št. 13/11, v nadaljevanju Zdoh-2) ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, če povprečni skupni dohodek kmečkega gospodinjstva dveh zaporednih predhodnih davčnih let preseže 7.500 evrov oziroma če se za to kmet posameznik prostovoljno odloči. Davčna osnova se na tak način ugotavlja najmanj pet davčnih let. V skupni dohodek kmetijskega gospodarstva se šteje katastrski dohodek, davčne osnove vseh članov kmetijskega gospodarstva, potencialni tržni dohodki od pridelave na panjih, drugi dohodki (kmetijske subvencije).

Veliko kmetij je po prenehanju zgoraj omenjenega zakona v lanskem letu (2016) izstopilo iz tega sistema vodenja računovodstva na kmetiji. Po mnenju kmetov je kmetija obremenjena z vse preveč dokumentacije in s prevelikimi administrativnimi zahtevami. Kljub temu pa se je potrebno zavedati, da ni smotrno delati nedobičkonosnih stvari. Prav iz tega razloga je smiselno imeti pred seboj tudi finančno sliko kmetijske dejavnosti in spremljati smotrnost našega delovanja. Kmetje imajo v okviru kmetijskih zadrug in kmetijskih svetovalnih služb na voljo veliko izobraževanj, seminarjev, kjer pridobijo znanja za vodenje raznih evidenc ter se seznanijo z veljavno zakonodajo in predpisi.

Po zdajšnji zakonodaji je vstop v sistem računovodenja na kmetiji samo še prostovoljen. Vsak kmet zase se odloči, kakšno metodo bo uporabil.

Namen našega magistrskega dela je bil v prvem delu predstaviti kmetijsko dejavnost, ureditev računovodstva v kmetijski dejavnosti, v zadnjem delu pa s pomočjo raziskave ugotoviti, kakšen pogled imajo na to kmetje sami. Magistrsko delo je namenjeno kmetom, stroki (davčni) ter računovodskim servisom oziroma računovodjem, ki vodijo poslovne knjige.

Cilji magistrskega dela so:

- opisati kmetijsko dejavnost v Sloveniji,
- proučiti ureditev računovodstva kmetijstva v Sloveniji,

- izpeljati analizo oziroma raziskavo ter ugotoviti:
 - seznanjenost kmetov v Šaleški dolini z računovodstvom in vodenjem evidenc na kmetiji,
 - uporabnost in koristnost računovodenja na kmetiji,
 - zadostnost informacij za prave strateške odločitve v kmetijski dejavnosti,
 - usposobljenost posameznih kmetov za vodenje evidenc in računovodstva na svoji kmetiji.

1 KMETIJSTVO

Kmetijstvo spada med osnovne in nasploh prvotne dejavnosti človeka. Kmetijska dejavnost je gospodarska panoga, ki zajema živinorejo, pridelovanje kmetijskih rastlin ter storitve, ki so potrebne za živinorejo ter pridelavo različnih rastlin. Zkmet-1 določa cilje in ukrepe kmetijske politike, načrtuje razvoj kmetijstva, določa promet s kmetijskimi pridelki in živili, varnost živil, pridelavo, distribucijo ter obvezne zbirke podatkov na področju kmetijstva.

Kmetijska zemljišča so naša naravna dobrina. Pomembna so za našo samooskrbo, pridelavo hrane, opravljanje ekoloških funkcij, varovanje okolja, kulturne krajine. Z njimi si tudi zagotavljamo določen nivo prehranske varnosti (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2017a).

1.1 Zgodovina kmetijstva

Najpomembnejša vloga kmetijstva je bila in še vedno ostaja pridelava hrane za ljudi ter domače živali. Skozi zgodovino se je le-ta tudi nekoliko spreminjala. Kmetijstvo je veljalo za eno pomembnejših dejavnosti tistega časa, saj se je z njim ukvarjala večina ljudi (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012).

Že več kot 10.000 let nazaj so se ljudje ukvarjali s poljedelstvom ter si tako zagotavljali osnovno hrano za preživetje. Prebivalci so si začeli oblikovati in obdelovati svoje kose zemlje ter tako začeli spreminjati naravo po svojih željah. S kmetovanjem so postali precej manj odvisni od spontane narave.

Sčasoma je zaradi tega prišlo do agrarne prenaseljenosti, kar je zmanjševalo razpoložljiva kmetijska zemljišča za pridelavo hrane. Problem se je nekoliko rešil po industrijski revoluciji, ko so se ljudje začeli zaposlovati tudi v industrijski dejavnosti. V kmetijstvu je prišlo tudi do raznih tehničnih izboljšav, ki so omogočile večjo pridelavo na isti površini, predvsem zaradi uporabe kemičnih sredstev, kmetijske mehanizacije in boljših sort rastlin kot tudi živalskih pasem. Le-te so pripomogle k zmanjšanju potrebne delovne sile na kmetiji (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012).

Ljudje so zaradi tega začeli iskati nove priložnosti v tujini, odhajali so pretežno v Ameriko, Združene države, naseljevali pa so se tudi po drugih evropskih državah (Lazarević, 2011).

Danes se razvite države bolj posvečajo intenzivnemu kmetijstvu. Uveljavlja se tako intenzivna vzreja živali z namenom čim večjega prirasta mesa kot tudi intenzivno kmetovanje z dognojevanjem in uporabo različnih kemičnih snovi (Pintar et al., 2016).

Dohodek kmečkega prebivalstva se je absolutno povečal tudi na račun odhoda večinskega prebivalstva v industrijo. Ob tem so narasla tudi razpoložljiva sredstva kmetije, ki so bila v večini namenjena novim investicijam in posodobitvam v kmetijstvu (Lazarević, 2011).

1.2 Kmetijstvo v Evropski uniji

Kmetijstvo je v svetovnem merilu ena pomembnejših dejavnosti, saj je potrebno pridelati hrano za več kot 500 milijonov potrošnikov znotraj Evropske unije. Kmetje imajo pomembno nalogo pridelovanja visokokakovostne, zdrave in varne hrane. Vendar pa je bilo potrebno zaradi negotovih razmer in vsakdanjih izzivov, s katerimi se kmetje srečujejo, poiskati neko skupno rešitev. Skupna kmetijska politika je bila ustanovljena z namenom izboljšanja kmetijske produktivnosti, z namenom zagotavljanja zadostne količine hrane po dostopnih cenah za potrošnike (Evropska komisija, 2016).

S skupno kmetijsko politiko so v Evropski uniji začeli leta 1962. Povod za tovrstno politiko so bili presežki hrane v nekaterih državah, možnost trgovanja med državami ter transport hrane, s čimer so si ustvarjali tudi zaslužek, poleg tega pa so bili pridelovalci dobro organizirani za pritiske na vlado, da so dosegli nekaj v svoje dobro (Cunder, Erjavec, & Rednak, 1997, str. 41).

Cilji skupne kmetijske politike so (prav tam, 1997, str. 48):

- povečanje storilnosti v kmetijstvu s pospeševanjem tehničnega napredka,
- zagotavljanje dostojnega življenja ljudem na kmetijah,
- stabiliziranje kmetijskih trgov,
- zagotovitev zadostne oskrbe s hrano,
- zagotavljanje hrane po sprejemljivi ceni.

Z razvojem kmetijstva so se pojavljali novi trendi, z njimi pa tudi nove potrebe v kmetijstvu. Danes se kmetje srečujejo z več različnimi izzivi, kot so zagotavljanje uspešne proizvodnje hrane, soočanje z različnimi podnebnimi spremembami in skrb za podeželje ter ohranjanje podeželja. Problematika zadeva tudi staranje evropskega kmečkega prebivalstva, zato je potrebna večja podpora mladim kmetom. V ta namen je skupna kmetijska politika enotna vsem državam Evropske unije (v nadaljevanju EU), finančna sredstva pa se črpajo iz proračuna EU (Evropska komisija, 2016).

Raziskave kažejo, da je bilo leta 2010 v EU 28 le 7,5 % kmetov mlajših od 35 let, 53 % je bilo starejših od 55 let ter starejših od 65 let kar 30 %. Zaradi pomembnih razlogov obstoja kmetijstva je nujna pomladitev kmečkega prebivalstva. Mladi kmetje so tudi veliko bolj dovzetni za posodobitve, nove tehnološke pridobitve ter uporabo le-teh, kar napredku kmetijstva daje velik pomen. Poleg osnovne dejavnosti se odločajo za morebitne dopolnilne dejavnosti, kot so predelava na kmetiji, kmečki turizem, neposredna prodaja. S tem pa kmetje lahko zaposlijo veliko delovne sile na kmečko gospodarstvo (Hogan, 2015, str. 6).

Problematika staranja kmečkega gospodarstva pa je povezana tudi s trenutnim stanjem v kmetijstvu glede administrativnih in ostalih birokratskih zahtev. Mlade to velikokrat obremenjuje in jim nalaga dodatno delo in stroške. Kljub temu pa se Evropska unija zaveda tega položaja in tako skuša na različne načine pomagati tudi z neposrednimi plačili kmetom ter pomaga pri vzpostavitvi kmetijskega gospodarstva (prav tam, 2015, str. 11).

Kmetijstvu Evropska unija daje velik politični pomen. K njegovemu pomenu pripomorejo naslednji dejavniki (Fink-Hafner, 1995, str. 55):

- nacionalno-ekonomski → zagotovitev domače zaloge hrane,
- socio-kulturni → ohranjanje majhnih kmetijskih enot,
- mednarodno-ekonomski → dostopnost trga, prednosti proizvodnje določene hrane,
- mednarodno-politični → občutljivost kmetijskih problemov, še posebej med Evropsko unijo in ZDA,
- politični v okviru Evropske unije → v državah z močnim kmečkim lobijem,
- trans-sektorski → kmetijske politike zadevajo tudi s kmetijstvom povezano industrijo ter prevzemajo vlogo v regionalni in socialni politiki.

Kmetijstvo je panoga, ki je v veliki meri odvisna od vremenskih razmer in podnebja. Ob vsem tem pa prihaja tudi do časovnih razlik, med povpraševanjem trga in možnostjo, da kmetje ponudijo izdelke (npr. povečano povpraševanje po mleku, pšenici itd.). Podpora se zato kmetom nudi s skupno kmetijsko politiko, ki te tegobe skuša rešiti z dohodkovno podporo kmetom, s tržnimi ukrepi ter z ukrepi razvoja podeželja. Neposredna plačila kmetom so del dohodkovne podpore, ki finančno pomagajo kmetom ter jih nagrajujejo za zagotavljanje javnih dobrin. S tržnimi ukrepi skušajo uravnovesiti povpraševanje in ponudbo, z dvigom ali spustom cene ali pa z morebitno drugo politiko. Ta dva ukrepa se financirata iz proračuna Evropske unije, medtem ko se ukrep razvoja podeželja sofinancira iz proračuna posameznih držav članic. Ukrep razvoja podeželja je usmerjen lokalno, saj vsaka država članica zase lahko pripravi nacionalni program razvoja, pri katerem uporabijo enotni seznam ukrepov, proste roke pa imajo pri reševanju najpomembnejših vprašanj na svojem ozemlju (Evropska komisija, 2016).

1.3 Kmetijstvo v Sloveniji

Slovenija obsega nekaj več kot 20.000 km², kar pomeni, da spada med manjše evropske države. Sestavljajo jo zelo različni krajinski tipi. Velja za eno najbolj raznolikih in pestrih držav Evropske unije z najtežjimi pridelovalnimi razmerami. Le-te pa vplivajo na proizvodno usmeritev kmetije, proizvodno sposobnost kmetij, tudi manjši izbor kultur in dražjo pridelavo (Cunder, Erjavec, & Rednak, 1997, str. 143).

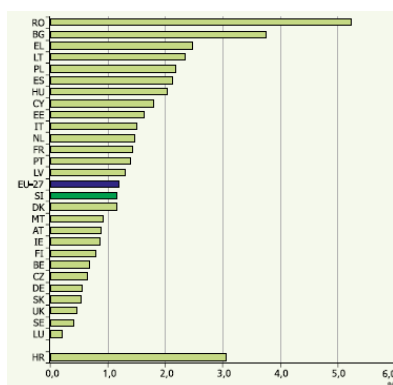
Hribovske kmetije se štejejo med manj konkurenčne in obenem tudi manj prilagodljive zaradi njihove strukture rabe kmetijskih zemljišč. Ena izmed slabosti je tudi precejšnja razdrobljenost posesti (prav tam, 1997, str. 149).

Pred leti je bila za to območje značilna velika razdrobljenost kmečke posesti, kot je predhodno že omenjeno. Glavno krivdo pripisujejo dednemu zakonu iz leta 1868, ki je omogočal prosto delitev kmečkih posesti. Zaradi škodljivega ravnanja drobljenja posesti so se dobrih dvajset let kasneje zgodile spremembe v zakonu, kjer so nekoliko omejili delitev srednjih posesti. V letu 1902 so tako v Sloveniji prevladovale male kmetije. Največjo razdrobljenost so imele posesti na Primorskem, severozahodnem Štajerskem, najmanjšo pa na Koroškem (Lazarević, 2011).

Omejenost virov na področju kmetijstva danes povzroča precej neugodnih razmer za kmetovanje. K njim prištevamo zmanjševanje površin kmetijskih zemljišč zaradi zaraščanja in poselitve. Med drugim sem spadajo tudi vse slabše vremenske razmere, večja obremenjenost z birokracijo, nizke odkupne cene. Na račun vsega tega na eni strani izginjajo mali kmetje, na drugi strani pa večji še povečujejo svojo dejavnost (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2016b).

Na Sliki 1 so prikazane bruto dodane vrednosti kmetijstva v bruto domačem proizvodu (v nadaljevanju BDP) za EU-27 in Hrvaško v letu 2010.

Slika 1: Bruto dodana vrednost kmetijstva v bruto domačem proizvodu v letu 2010 za EU-27 in Hrvaško

Vir: A. Stele, O kmetijstvu doma in drugje po EU, 2013, str. 7.

Bruto dodana vrednost kmetijstva v bruto domačem proizvodu je za Slovenijo v letu 2010 znašala 1,2 %, kar je nekje v povprečju EU-27. Daleč največjo bruto dodano vrednost kmetijstva ima Romunija, nekaj več kot 5 %, sledi Bolgarija z nekaj manj kot 4 %, tretje mesto pa zaseda sosednja Hrvaška z dobrimi 3 % bruto dodane vrednosti kmetijstva (Stele, 2013, str. 7).

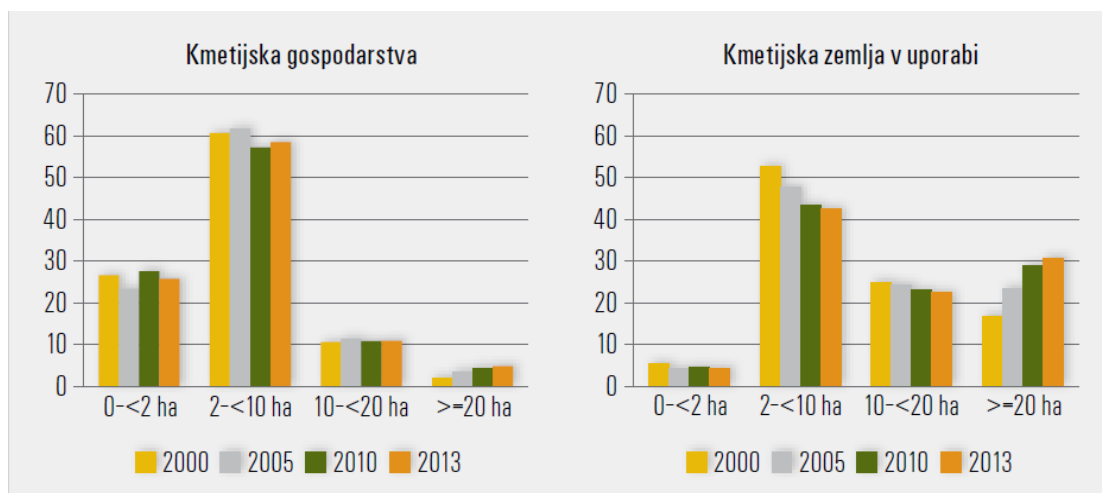
Iz Slike 1 je razvidno tudi, da so najnižje na lestvici sicer gospodarsko razvitejše države, in sicer Združeno kraljestvo, Švedska in Luksemburg. Njihova bruto dodana vrednost kmetijstva v domačem BDP-ju se giblje okrog 0,5 %.

1.3.1 Struktura kmečkih gospodarstev

Kmečkih gospodarstev, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, je v Sloveniji okoli 75 tisoč, kar je nekaj več kot 0,6 % vseh kmetijskih gospodarstev EU-27. Slovenske kmetije so v primerjavi z ostalimi evropskimi državami izjemno majhne. Slaba polovica je manjših od 2 ha. Ob tem je potrebno poudariti, da kmetijska zemljišča na Slovenskem predstavljajo manj kot eno četrtno skupne površine (Stele, 2013, str. 7).

S Sliko 2 smo prikazali delež kmetijskih gospodarstev in kmetijske zemlje v uporabi po velikostnih razredih.

Slika 2: Delež kmetijskih gospodarstev in kmetijske zemlje v uporabi po velikostnih razredih KZU (%)

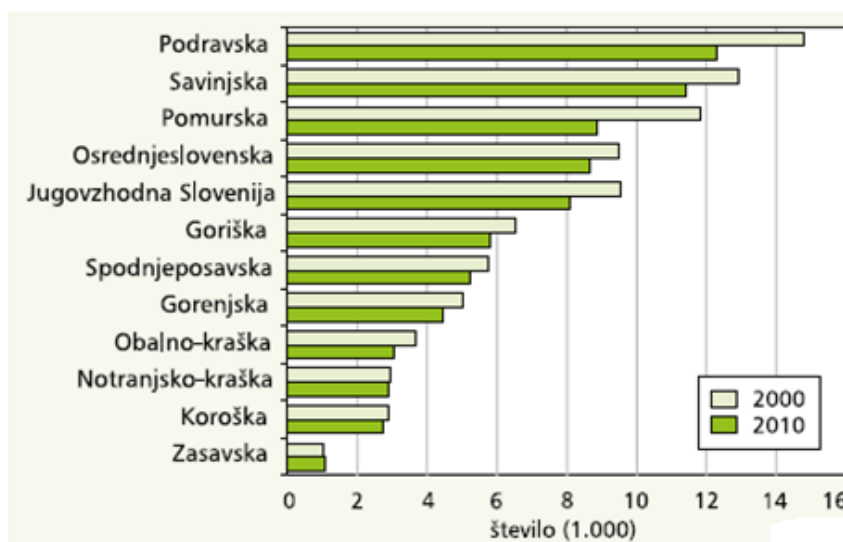

Vir: M. Pintar et al., Slovensko kmetijstvo v številkah, 2016, str. 8.

Največ kmetijskih gospodarstev (okoli 60 %) je velikih med 2 in 10 ha, ki imajo v uporabi okoli 55 % kmetijske zemlje. Tem kmetijam se je od leta 2000 do leta 2013 kmetijska zemlja v uporabi zmanjšala za približno 10 %. Kmetij, ki so večje od 20 ha, je slabih 5 %, te pa imajo v uporabi okoli 30 % kmetijske zemlje.

Slovenija ima v primerjavi z Evropsko unijo nadpovprečni delež podeželskih območij. Od 12 statističnih regij Slovenije se jih kar 8 šteje med pretežno podeželske, ostale štiri pa med značilno podeželske. Pretežno podeželska območja tako zajemajo okoli 70 % celotnega ozemlja države in nekaj manj kot 60 % vsega prebivalstva Slovenije, medtem ko je preostali del prebivalstva in ozemlja uvrščen v značilno podeželsko območje (Pintar et al., 2016).

Slika 3: Število kmetijskih gospodarstev po statističnih regijah

Vir: B. Kutin Slatnar, *Popis kmetijstva 2010 – vsaka kmetija šteje*, 2012, str. 10.

Na Sliki 3 smo prikazali število kmetijskih gospodarstev po statističnih regijah v Sloveniji. Največ kmetijskih gospodarstev imata Podravska in Savinjska regija, okrog 12.000. Najmanj kmetijskih gospodarstev pa je v Notranje-kraški, Koroški regiji, in sicer okoli 3.000, ter v Zasavski statistični regiji, komaj 1.000. Razlog za tako malo število kmetijskih gospodarstev v teh predelih Slovenije so predvsem otežene razmere za kmetovanje.

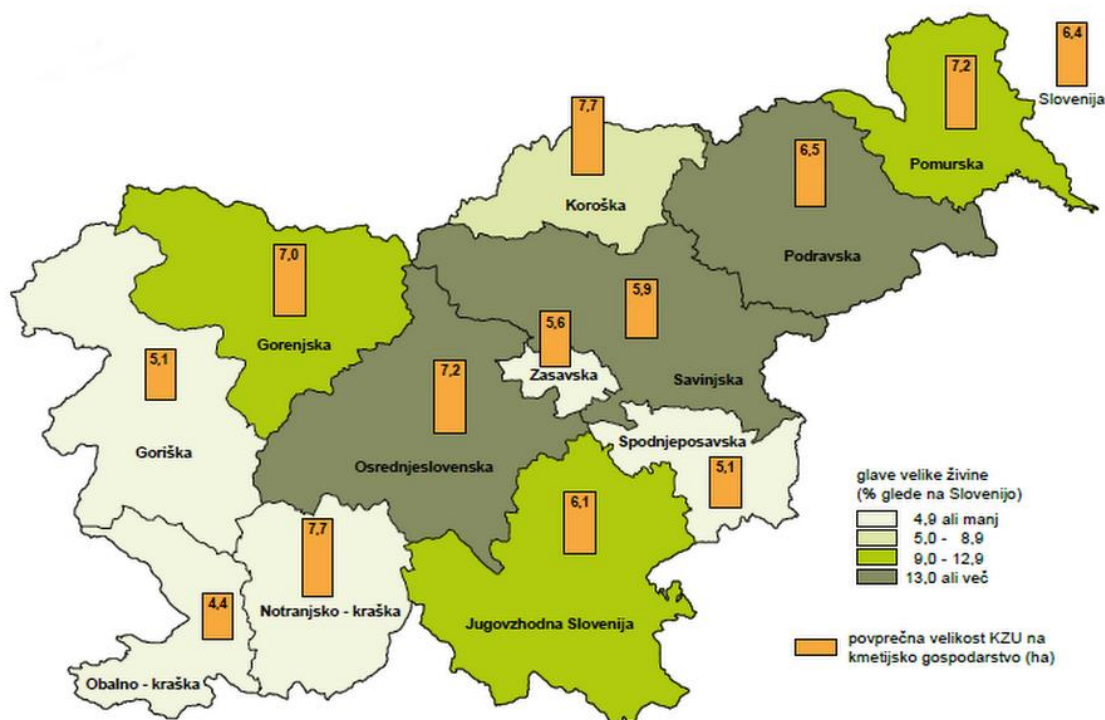
Velikim kmetom in veleposestnikom z veliko gozda je precejšnji del vira dohodkov predstavljal prav gozd (Lazarević, 2011).

Skozi predhodna leta je opazen trend padanja števila kmetijskih gospodarstev (Slika 3). K temu lahko dodamo še zmanjševanje malih kmetijskih gospodarstev, ki redijo živino, povečuje pa se število kmetij, ki prav tako redijo živino, vendar njihova čreda obsega več kot 20 glav živine na eno kmetijsko gospodarstvo. Iz statističnih podatkov je moč razbrati, da govedorejci v povprečju redijo 13 glav živine na gospodarstvo (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2016b).

Na Sliki 4 so prikazane povprečne velikosti kmetijskih zemljišč v uporabi po statističnih regijah za leto 2010. Povprečna velikost kmetijskih zemljišč je največja v Notranjsko-kraški, Koroški, Pomurski in Osrednjeslovenski statistični regiji (nad 7 ha), najmanjša pa v Goriški, Obalno-kraški in Spodnjeposavski statistični regiji. Na isti sliki pa so z barvo po

statističnih regijah predstavljene še glave velike živine. Največji odstotek le-teh beležijo v Osrednjeslovenski, Savinjski in Podravski regiji. Najmanj glav velike živine pa imajo v povprečju statistične regije v Jugozahodnem delu Slovenije ter Zasavska in Spodnjepodravska statistična regija.

Slika 4: Glave velike živine (GVŽ) in povprečna velikost kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) na kmetijsko gospodarstvo po statističnih regijah za leto 2010

Vir: B. Kutin Slatnar, Popis kmetijstva 2010 – vsaka kmetija šteje, 2012, str. 12.

Predvsem na račun velikega deleža travinj je kljub vsemu v Sloveniji prevladujoča panoga kmetijstva še vedno živinoreja. Sledita ji prašičereja in reja perutnine. V zadnjem času se povečuje delež kmetij, ki poleg osnovne opravljajo še dopolnilno dejavnost na kmetiji. Te dejavnosti so lahko kmečki turizem, predelava lesa, sadja, zelenjave ter storitve z lastno kmetijsko mehanizacijo drugim kmetom (Cunder, Erjavec, & Rednak, 1997, str. 150).

1.3.2 Organiziranost kmečkih gospodarstev

Zkmet-1 opredeljuje kmetijsko gospodarstvo kot poslovno in organizacijsko zaokroženo celoto, ki zajema eno ali več proizvodnih enot, se ukvarja samo s kmetijsko ali s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo ter ima enoten sedež.

Organiziranost kmečkega gospodarstva je lahko naslednja (Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, 2017):

- opravljanje dejavnosti kot pravna oseba, ki je registrirana za kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnost,

- samostojni podjetnik posameznik, registriran za kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnost,
- popolnoma poslovno sposobna fizična oseba, ki ni samostojni podjetnik posameznik (pogoj ni status kmeta),
- društvo, ki opravlja kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnost v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje društev,
- izobraževalna ustanova, ki se ukvarja tudi s kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo,
- registrirana verska skupnost ali pravna oseba registrirane verske skupnosti, ki se tudi ukvarja s kmetijsko ali kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo,
- agrarna skupnost – skupni pašnik ali
- pašna skupnost.

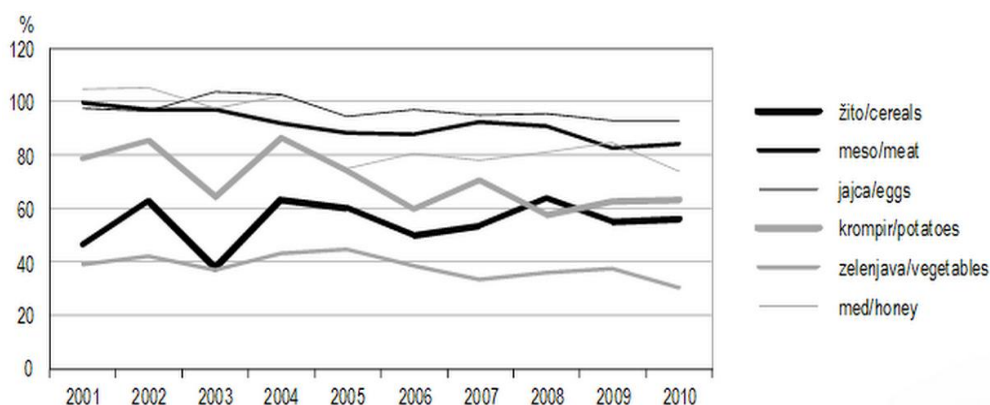
1.4 Pomen kmetijstva za družbo

S kmetijstvom se je človek ukvarjal že od samega začetka. Tako ima tudi danes kmetijska dejavnost za človeka velik pomen. Kmetijstvo je glavni vir našega preživetja, saj bi drugače ostali brez hrane. Tudi hrano iz uvoza je kljub vsemu moral nekdo pridelati. Potrebno pa je poudariti, da se zaradi vse večjega interesa kapitala ne moremo zanašati zgolj na uvoženo hrano, ki ne le da uničuje lokalno kmetijstvo, manjša se tudi kakovost hrane, slabši pa so tudi vplivi na okolje.

Domača samooskrba je ponavadi kvalitetnejša, tudi bolj prijazna do okolja, če se le-tega zavedajo tudi domači kupci. Za blago iz uvoza je potrebno plačevanje dodatnih transportnih stroškov, blago pa je potrebno z raznimi sredstvi zaščititi pred kvarjenjem. Z domačo pridelavo se zmanjša odvisnost od zunanje trgovine, zagotovi se večja varnost za obdobje kriz, ohranijo se delovna mesta, zmanjša se revščina, uredijo in obdelajo se podeželja (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2013).

Trenutno je v Sloveniji manjša domača pridelava kmetijsko-živilskih proizvodov, kot je potreba po le-teh. Stopnja samooskrbe v Sloveniji je precej višja za živalske proizvode kot za rastlinske. V povprečju je stopnja samooskrbe mesa in jajc znašala nad 80 %. Zelo nizko stopnjo samooskrbe pa sta izkazovali bilanci žit (56 % v letu 2010) ter zelenjave (31 % v letu 2010) (prav tam, 2013).

Slika 5: Stopnja samooskrbe po vrstah kmetijskih proizvodov v Sloveniji

Vir: Š. Gale, *Statistične informacije – kmetijstvo*, 2012, str. 1.

Ugotovitve kažejo, da se ranljivost držav Evropske unije, ki imajo nižjo stopnjo samooskrbe pridelave hrane, pokaže ob vsaki večji naravni nesreči. Z globalizacijo in liberalizacijo se je položaj malih kmetov pri nas precej poslabšal, saj cenovno ne morejo več konkurirati velikim kmetijam, v določenih primerih pa so le-ti še prostorsko omejeni in nimajo možnosti za širitev oziroma rast. Ravno zaradi tega je v zadnjih časih kmetijstvu precej padel ugled. Ljudje na splošno niso več tako navdušeni nad kmetovanjem. Zavedati pa se je potrebno, da je kmetijstvo še vedno potrebno razvijati in ga spodbujati tudi v prihodnje, saj od tega živimo. Povečanje finančnih spodbud za kmete ter navduševanje in motiviranje mladih kmetov za tovrstno dejavnost je prvotnega pomena (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2012).

Kmetijstvo oziroma kmetijska politika bo še vedno imela velik vpliv, s časom lahko podredi še splošno okoljsko politiko in omejitve kmetijstvu. Za enotnost je potrebna skupna politika, ki smo jo že nekoliko podrobneje predstavili. Privlačen pristop h kmetijstvu je podlaga za zagotavljanje priložnosti izobraževanju o okolju in o kompleksnostih sodobnega kmetijstva (Kazmierczak & Hughes, 1997, str. 108–121).

2 POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA V KMETIJSTVU

Računovodstvo spremlja in proučuje pojave izražene v denarni merski enoti, ki so povezani s poslovanjem nekega poslovnega sistema. Vodi ga računovodja, ki oblikuje in posreduje računovodske informacije. Računovodja mora pri svojem delu spoštovati Kodeks poklicne etike računovodje, ki ga je oblikoval Slovenski inštitut za revizijo. Le-ta računovodji narekuje potrebno kakovost, strokovnost in odgovornost pri delu (Melavc & Milost, 2003, str. 9–12).

Uporabniki računovodskih informacij se morajo nanje zanesti, kar pomeni, da mora biti zagotovljena zanesljivost informacij, ki so brez pomembnih napak in pristranskih stališč. Na podlagi teh informacij si uporabniki ustvarijo svoje mnenje, nakar jim to pomaga pri

odločanju o nadaljnjih odločitvah poslovanja (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 13).

Vloga in pomen računovodstva sta se skozi zgodovino spreminjala. Prve zapise o poslovni dejavnosti je mogoče najti že pri Rimljanih, Grkih in Egipčanih. V srednjem veku je zaradi trgovanja med Vzhodom in italijanskimi mesti prišlo do razvoja računovodstva. Za svoje potrebe so izumili dvostavno knjigovodstvo, ki se je v osnovi ohranilo do danes in je omogočilo razvoj modernega računovodstva (Hočevvar, Igličar, & Zaman, 2007, str. 2–3).

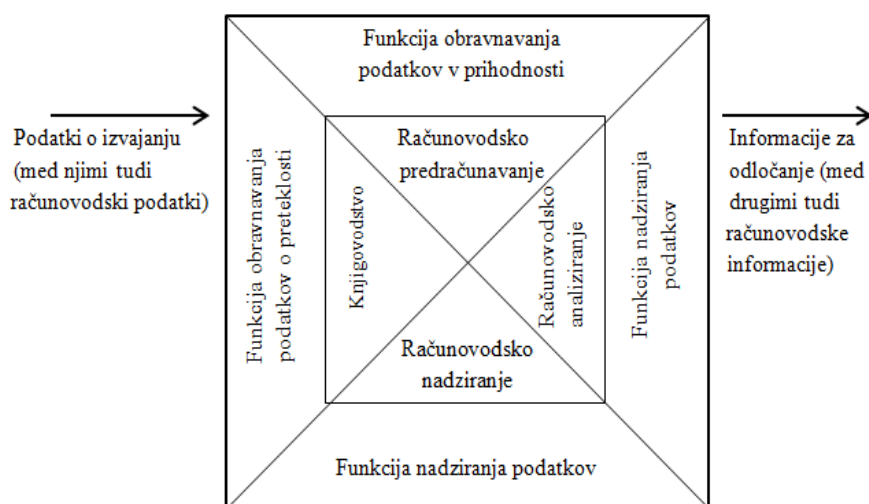
V 18. Stoletju je Arthur Young iz Velike Britanije hotel ugotoviti poslovno uspešnost svojega podjetja, zato je uvedel dvostavno knjigovodstvo. Razmah kmetijskega računovodstva je ob koncu 18. Stoletja bil viden že tudi v Nemčiji, od koder se je razširilo po vsej Evropi (Dogan, Arslan, & Koksall, 2013, str. 108).

Informacije iz knjigovodskih evidenc so postajale vse pomembnejše tudi za uspešno vodenje podjetij. V dvajsetem stoletju je vloga tržišča poleg beleženja nabave in prodaje zahtevala tudi informacije o finančni in poslovni uspešnosti podjetja ter analizo le-teh, zato je bila potrebna nadgradnja samega knjigovodstva (Hočevvar, Igličar, & Zaman, 2007, str. 2–3).

Danes računovodstvo sestavljajo štiri funkcije, ki so prikazane tudi na Sliki 6, in sicer (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 12):

- knjigovodstvo (obravnavanje podatkov o preteklosti),
- računovodsko predračunavanje (obravnavanje podatkov o prihodnosti),
- računovodsko nadziranje (nadziranje obravnavanja podatkov) in
- računovodsko analiziranje (analiziranje podatkov).

Slika 6: Sestavine računovodstva in njihova vklopljenost v informacijske funkcije

Vir: I. Turk & D. Melavc, *Računovodstvo*, 2001, str. 19.

Knjigovodstvo se ukvarja predvsem z zbiranjem, urejanjem, obdelovanjem in kasneje prikazovanjem podatkov o poslovanju poslovnega subjekta. Več o tem bomo povedali v nadaljevanju (prav tam, 2015, str. 30).

Računovodsko predračunavanje pa je za razliko od knjigovodstva, ki je usmerjeno v preteklost, usmerjeno v prihodnost. Navadno je izraženo v denarni merski enoti, ki omogoča ustvarjanje slike prihodnjega poslovanja, tako kmetijskega gospodarstva kot tudi katere druge oblike organizacije. Računovodski predračuni so najpomembnejši za notranje uporabnike, lahko pa so zanimivi tudi za zunanje uporabnike. S pomočjo le-teh je kasneje možno analizirati in ugotavljati razliko med načrtovanim in dejansko uresničenim poslovanjem (prav tam, 2015, str. 31).

Računovodski nadzor ima v sodobnem računovodstvu pomembno vlogo. Ukvarja se predvsem s presojanjem pravilnosti poslovanja ter odpravljanja morebitnih nepravilnosti. Potrebna je postavitev meril, po katerih lahko presojamo skladnost trenutnega stanja s tistim, ki bi moralo biti. Vrste računovodskega nadzora so: kontrola, revizija in inšpekcija. Kontrolo nad poslovnimi procesi in poslovnimi stanji ponavadi izvajajo notranji organi na kraju samem. Revizija in inšpekcija pa ponavadi prideta na vrsto kasneje. Za razliko od kontrole, ki je bolj preventivne narave, sta revizija in inšpekcijski nadzor določena za nadziranje preteklega poslovanja in tako presojata preteklost (prav tam, 2015, str. 31, 32).

Računovodsko analiziranje se ukvarja z analiziranjem podatkov, s presojanjem kakovosti in s predlaganjem izboljšav. V največjo pomoč pri računovodskem analiziranju so predračunski in obračunski podatki ter izkazi, s katerimi je možno ugotavljanje in pojasnjevanje vzrokov razlik, ki so nastali med njimi (prav tam, 2015, str. 32).

Podatki in informacije zbrane v vseh štirih funkcijah računovodstva so namenjene tako notranjim kot tudi zunanjim uporabnikom (prav tam, 2015, str. 32).

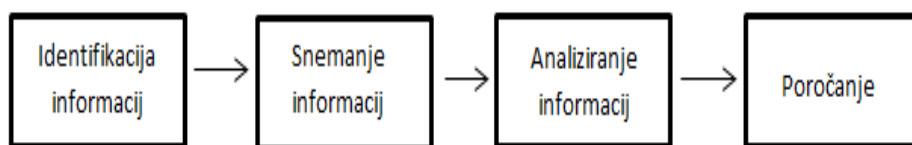
2.1 Računovodstvo v kmetijstvu

Skozi leta so se zahteve po finančnih in poslovnih informacijah poslovnega subjekta stopnjevale, zato je bilo potrebno zagotoviti vedno več računovodskih podatkov. Računovodstvo pa ni bilo pomembno zgolj za velika podjetja, potrebno ga je bilo voditi tudi na kmetijah.

Področja in dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo kmetijska gospodarstva, so zelo raznolika. Te razlike pa so podlaga za različno vodenje računovodstva na kmetiji. Podatke in informacije lahko kmetje črpajo tako iz finančnega, stroškovnega ali iz poslovnega računovodstva. Finančno računovodstvo se uporablja za beleženje poslovnih dogodkov v kmetijskem proizvodnem procesu, stroškovno računovodstvo za oceno proizvodnih stroškov, ki so nastali med pridelavo kmetijskih proizvodov, poslovnega računovodstva pa za odločanje nosilcev kmetijskega gospodarstva. Računovodski informacijski sistem

sistematično kombinira podatke iz različnih dejavnosti, jih ureja in združuje v dokumentih in poročilih. Računovodstvo v kmetijstvu je specialno računovodstvo, ki prvotno beleži finančne in denarne transakcije, razvršča finančne transakcije, ocenjuje proizvodne stroške kmetijskih proizvodov ter o vsem tem poroča (glej Sliko 7) (Dogan, Arslan, & Koksall, 2013, str. 106, 107).

Slika 7: Računovodski informacijski sistem

Vir: B. Mayr, Uvod v računovodstvo, 2007, str. 20.

Računovodstvo v kmetijstvu ima naslednje cilje (prav tam, 2013, str. 106, 107):

- ocena dejanskih stroškov, ki se nanašajo na kmetijske proizvode,
- določanje prodajnih cen proizvodom, pridobljenim iz kmetijske dejavnosti,
- pomoč kmetom in podjetjem, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, pri oceni davčne osnove,
- spremljanje finančnih in fizičnih vidikov kmetijskih gospodarstev,
- količinsko in vrednostno spremljanje stanj in gibanj kmetijskih proizvodov,
- analiza stroškov,
- pomoč kmetijskim gospodarstvom pri načrtovanju prihodnosti,
- pomoč pri spremljanju učinkovitosti zaposlenih in managerjev,
- določanje informacij, ki jih kmetijska gospodarstva morajo podati institucijam za kmetijske kredite,
- določanje plač zaposlenim,
- pomoč pri usposabljanju in izobraževanju.

V Sloveniji je bilo s 1. Januarjem 2014 računovodstvo za davčne namene potrebno voditi na okrog 1.300 kmetijah. Kmetom je to prineslo dodatno delo v zvezi z vodenjem dokumentacije o poslovanju kmetije. Kmetje imajo sicer tudi možnost, da jim računovodstvo ureja računovodski servis oziroma kateri drug zunanji izvajalec (Gornik, 2014).

Z lanskim letom, torej letom 2016, pa se je obvezno računovodstvo na kmetijah ukinilo, tako da je sedaj možen le prostovoljen vstop, ob tem pa mora biti kmetija tudi zavezanec za davek na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV) (Borštnik, 2015).

2.1.1 Pravno-računovodski vidik

Računovodstva v nobeni državi ne ureja sam poslovni sistem, saj so ti podatki in informacije pomembni tudi za državo in širšo javnost. Država oblikuje informacije o gospodarjenju za potrebe njenega odločanja in davčne namene (Melavc & Milost, 2003, str. 14).

V Evropski uniji je določeno, da morajo vse države članice spoštovati njen pravni red. Ob vstopu države v Evropsko unijo mora le-ta v svoj pravni red prenesti vse direktive, uredbe in pravne akte, ki jih določa pravni red Evropske unije. Po klasifikaciji Evropske unije spada področje računovodstva in revidiranja v del, ki ga ureja zakonodaja o računovodskem poročanju (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 13).

V Sloveniji je Zakon o gospodarskih družbah (Ur.l. RS št. 42/2006, v nadaljevanju ZGD-1) temeljni zakon, ki določa ustanovitev in delovanje družb. Zakonsko so tako poleg delovanja družb določene še zasnove kot tudi temelji vodenja računov v posamezni gospodarski družbi (prav tam, 2015, str. 14).

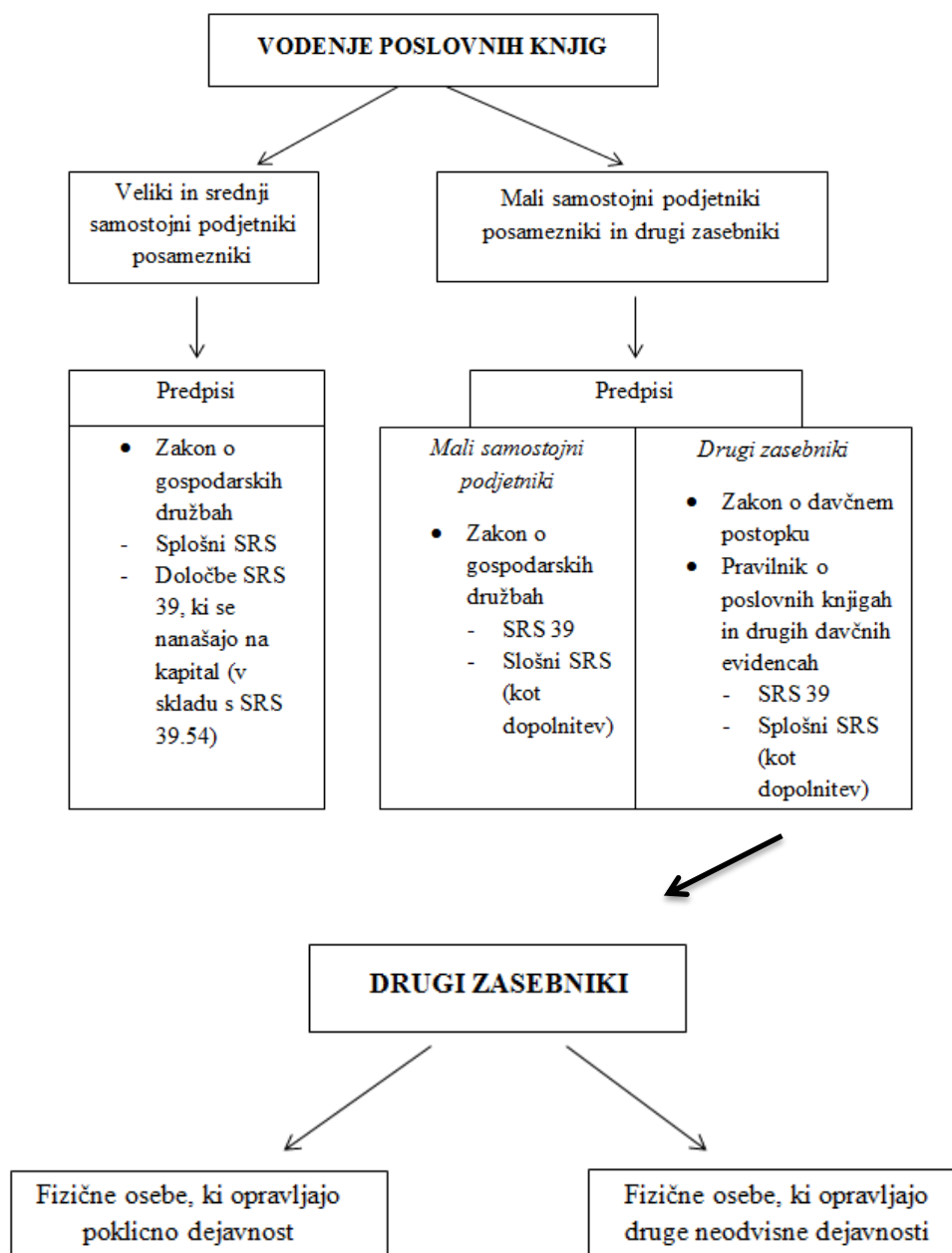
ZGD-1 v 54. Členu navaja, da morajo vse družbe in podjetniki voditi poslovne knjige ter jih enkrat letno zaključiti v skladu s tem zakonom ter v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi ali z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Poslovne knjige je potrebno voditi po sistemu dvostavnega knjigovodstva, ob upoštevanju kontnega okvira, ki ga določa Slovenski inštitut za revizijo.

Med druge zasebnike, kot je razvidno iz Slike 8, sodijo fizične osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost in fizične osebe, ki opravljajo druge neodvisne dejavnosti. Fizične osebe, ki opravljajo osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost, spadajo med fizične osebe z opravljanjem neodvisne dejavnosti. Za kmečka gospodinjstva poleg zgoraj naštetih prepisov velja še Zakon o dohodnini. Za vse druge zasebnike (tj. fizične osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost, in fizične osebe, ki opravljajo druge neodvisne dejavnosti) je predpisano vodenje poslovnih knjig le za davčne namene (Zupančič, 2009, str. 19).

Pri tem pravilu sta le dve izjemi:

- poslovnih knjig ni potrebno voditi malemu podjetniku in kmečkemu gospodinjstvu, ki davčno osnovo ugotavljata na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov,
- poslovnih knjig ne vodi kmečko gospodinjstvo, ki je obdavčeno na podlagi katastrskega dohodka in pavšalne ocene na panj, ob tem pa se ni prostovoljno odločilo za obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 41).

Slika 8: Vodenje poslovnih knjig

Vir: V. Zupančič, *Knjigovodstvo in obdavčitev pri zasebnikih*, 2009, str. 12–18.

Po ZGD-1 je določeno, da samostojni podjetnik lahko vodi knjige tudi po sistemu enostavnega knjigovodstva ob predpostavki, da v zadnjem poslovnem letu ni prekoračil dveh od treh spodaj navedenih meril:

- da povprečno število zaposlenih ne presega tri,
- da so letni prihodki nižji od 50.000 evrov,
- da povprečna vrednost aktive, izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta, ne presega 25.000 evrov. Enako velja tudi za

podjetnika, ki je šele začel opravljati neko dejavnost in v prvem poslovnem letu povprečno ne zaposluje več kot tri delavce.

ZGD-1 v osmem poglavju predstavlja način računovodskega spremljanja poslovanja ter način vrednotenja in merjenja posameznih kategorij. Predstavljena sta vsebina in način sestavljanja bilance stanja, izkazovanje poslovnega izida ter ugotavljanje finančnega izida gospodarskih družb.

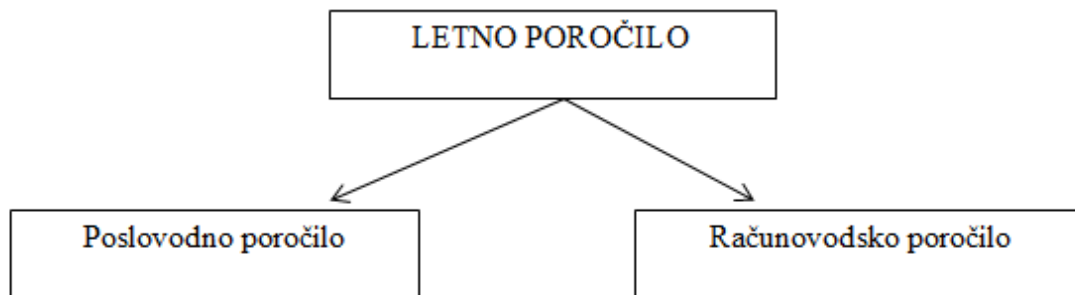
Letno poročilo mora biti jasen in resničen prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida. Po ZGD-1 mora vsebovati:

- bilanco stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz denarnih tokov,
- izkaz gibanja kapitala,
- priloge s pojasnili k izkazu ter
- poslovodno poročilo.

Prve štiri alineje so računovodski izkazi, ki skupaj s prilogo s pojasnili k izkazu tvorijo računovodsko poročilo. Temu sledi še poslovodno poročilo, kar skupaj sestavlja letno poročilo podjetja (prav tam, 2006).

Sestava letnega poročila je ponazorjena še s Sliko 9.

Slika 9: Sestava letnega poročila

Vir: D. Horvat, Računovodstvo za samostojne podjetnike, 1970, str. 36.

V poslovodnem delu letnega poročila je predstavljen pošten prikaz razvoja in rezultatov poslovanja ter njen finančni položaj. Poslovodni del poročila mora zajeti tudi vsa pomembna tveganja in negotovosti, ki jim je podjetje izpostavljeno oziroma jim bo izpostavljeno v prihodnosti (Horvat, 1970, str. 37).

Podrobnejša pravila računovodenja določajo slovenski računovodski standardi. Za sprejem slovenskih računovodskih standardov je odgovoren Slovenski inštitut za revizijo v soglasju z ministroma, ki sta pristojna za gospodarstvo in finance. Mednarodne računovodske

standarde poročanja pa izdaja Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (Zakon o gospodarskih družbah, Ur.l. RS št. 42/2006).

2.1.2 Standardi računovodstva v kmetijstvu (SRS in MRS)

Poleg vseh gospodarskih subjektov morajo tudi kmetje pri opravljanju svoje dejavnosti upoštevati predpisano veljavno zakonodajo, računovodske standarde, računovodske kodekse ter ostale potrebne evidence. Temeljni zakon za vodenje poslovnih knjig in evidenc, sestavljanje knjigovodskih listin in letnih poročil je Zakon o gospodarskih družbah, podrobneje pa to določajo in opredeljujejo Slovenski računovodski standard (SRS 39), Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah ter Mednarodni računovodski standard (MRS 41) (Šauperl, 2013).

Slovenski in mednarodni računovodski standardi so določena pravila za računovodsko stroko. Ti dopolnjujejo in podrobneje opredeljujejo temeljne zahteve, ki so zapisane v ZGD-1 (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 14).

Slovenski računovodski standard 39 je namenjen malim samostojnim podjetnikom in se ne navezuje direktno na kmetijsko dejavnost. Kmetijsko dejavnost v svojih pravilih obravnava Mednarodni računovodski standard 41, ki predpisuje računovodsko obravnavanje in razkritja povezana s kmetijstvom (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2006).

MRS 41 obravnava biološka sredstva, preobražanje živih živali ali rastlin, za prodajo in v kmetijske pridelke, ter državne podpore, ki so povezane s kmetijsko dejavnostjo. Ne uporablja pa se za zemljišča, ki so povezana s kmetijsko dejavnostjo ter tudi ne za neopredmetena sredstva, ki so prav tako povezana s kmetijsko dejavnostjo (Popović, Turk, & Turk).

MRS 41 ne vključuje kmetijskih pridelkov ob pospravitvi, saj le-te obravnava standard o zalogah oziroma drugi ustrezni standardi. Slovenski računovodski standard vključuje nujne računovodske rešitve iz standarda MRS 41, ki se nanašajo na biološka sredstva. Ostale določbe MRS 41 Slovenskim računovodskim standardom služijo le kot pravila, po katerih naj bi se tudi ravnalo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 40).

2.2 Davčna ureditev računovodstva v kmetijstvu

Davek je finančna obremenitev davkoplačevalca (fizične ali pravne osebe). Pobira ga država, vendar ta davek nima neposredne protidajatve, ampak na finančni osnovi zadovoljuje investicije na gospodarskem in socialnem področju.

Za davčne namene poznamo tri organizacijske oblike delovanja kmetijskih gospodarstev, in sicer (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 7):

- kmečko gospodinjstvo (velja za sinonim davčni opredelitvi kmetije),
- samostojni podjetniki posamezniki,
- gospodarske družbe.

2.2.1 Kmečko gospodinjstvo

Zdoh-2 opredeljuje kmečko gospodinjstvo kot skupnost ene ali več fizičnih oseb, članov enega ali več gospodinjstev, ki so imeli prijavljeno stalno bivališče na istem naslovu (Zakon o dohodnini, Ur.l. RS št. 13/11.).

Eden pomembnejših davkov v kmetijski dejavnosti je DDV. Kmetje imajo z vidika DDV-ja tri možnosti, in sicer (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2015):

- so zavezanci za DDV (kadar katastrski dohodek kmetije presega 7.500 evrov),
- so izvzeti iz sistema DDV ali
- imajo status kmeta pavšalista.

Največje število kmetov je vpeljanih v sistem DDV-ja oziroma imajo status kmeta pavšalista (prav tam, 2015).

Manjše kmetije imajo ponavadi status pavšalista, ki ga dobijo pri davčnem organu. Dovoljenje za obračunavanje pavšalnega nadomestila jim omogoča, da jim bo kupec, ki je sicer v sistemu DDV-ja, na vrednost kupljenih kmetijskih pridelkov priznal 8 % pavšalno nadomestilo. Kmetijski in gozdarski pridelki ter kmetijske in gozdarske storitve, pri katerih je mogoče uveljavljati pavšalno nadomestilo, so točno opredeljeni v dovoljenju, ki ga je posamezniku izdal davčni organ. O višini prejetega pavšalnega nadomestila pa mora kmet pavšalist letno poročati svojemu davčnemu uradu. Obračun pavšalnega nadomestila za obdobje veljavnosti dovoljenja mora davčnemu uradu predložiti najkasneje do 31. Januarja naslednjega leta, v nasprotnem primeru je v prekršku in je zato kaznovan z globo ter s tem, da se mu dovoljenja ne podaljša (Ministrstvo za finance, 2017).

V sistem DDV-ja morajo obvezno vstopiti kmetje, ki so obdavčeni po katastrskem dohodku in njihov katastrski dohodek dveh predhodnih zaporednih davčnih let presega 7.500 evrov. V primeru katastrskega dohodka nižjega od 7.500 evrov je vstop v sistem DDV-ja samo še prostovoljen (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2015).

Kmetje, katerih katastrski dohodek ne dosega 7.500 evrov, bi imeli v večini prevelike stroške, povezane z izpolnjevanjem davčnih obveznosti, glede na njihov promet, poleg tega pa bi tudi davčnemu uradu predstavljali nepotreben dodaten strošek (Klun, 2010).

Za kmete, ki so obdavčeni po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih, je pomembna višina prometa, ki mora presegati 25.000 evrov, da je za kmeta obvezen vstop v DDV. Enako velja za kmete, ki poleg osnovne dejavnosti opravljajo še dopolnilno (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2015).

Med dopolnilne dejavnosti na kmetiji sodijo (Kulovec, 2002, str. 11–12):

- predelava, obdelava in dodelava kmetijskih pridelkov,
- prodaja pridelkov in izdelkov okoliških kmetij na kmetiji,
- turizem na kmetiji,
- nabiranje, predelava in prodaja gozdnih sadežev in zelišč,
- dejavnost, ki je povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji,
- pridobivanje in prodaja energije iz biomase,
- pridobivanje in prodaja energije iz vodnih, vetrnih in drugih virov,
- storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo,
- storitve delovnih moči, ki so povezane z znanji iz kmetijstva in gozdarstva,
- drugo izobraževanje, povezano z dejavnostjo na kmetiji,
- vrtnarstvo, čebelarstvo, perutninarstvo, ribogojstvo, gobarstvo, zeliščarstvo, semenarstvo, drevesničarstvo, reja divjadi,
- zbiranje in kompostiranje odpadnih organskih snovi.

V primeru prostovoljnega vstopa v sistem DDV-ja mora zavezanec v njem ostati vsaj 5 let. Pri davku na dodano vrednost imamo opravka z vstopnim in izstopnim DDV-jem. Vstopni DDV plačamo, kadar neko stvar kupujemo, izstopni DDV pa mi zaračunamo kupcem, ki kupujejo naše izdelke oziroma proizvode (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2015).

Ko je kmetija enkrat vključena v sistem DDV-ja, mora zato voditi potrebne evidence ter obračunati DDV. Razlika med vstopnim in izstopnim DDV-jem je vrednost, ki jo moramo plačati davčnemu uradu (če je izstopni davek večji od vstopnega) oziroma dobimo vrnjeno (če je vstopni davek večji od izstopnega) od davčnega urada (prav tam, 2015).

Prednost vstopa v sistem DDV-ja je, če so tudi naši kupci v sistemu. Davek, ki ga mi zaračunamo kupcu, je naš izstopni davek, njegov pa vstopni davek, ki ga bo kasneje dobil vrnjenega in mu ne bo predstavljal stroška. V primeru, da mi prodajamo končnemu potrošniku, pa mu moramo zaračunati davek, ki ga nam plača, ne dobi pa vrnjenega. Vstop v sistem DDV-ja je ponavadi najbolj smiseln pred večjimi naložbami, saj bodo naložbe, za katere bomo imeli račun, cenejše za 22 %, vendar pa to s seboj prinaša tudi svoje obveznosti (prav tam, 2015).

2.2.2 Samostojni podjetnik posameznik

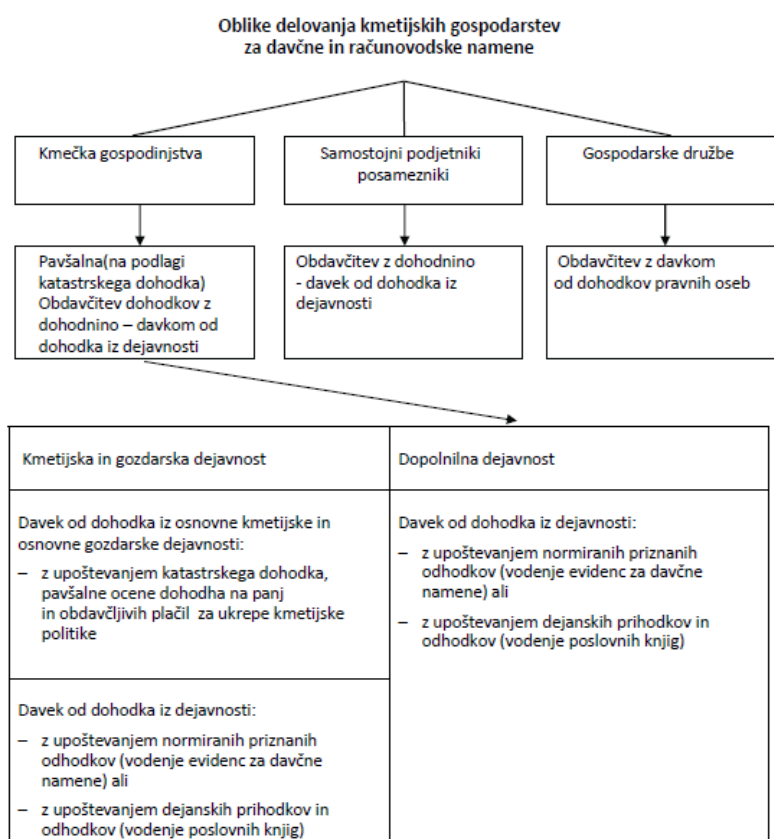
Samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki v okviru organiziranega podjetja na trgu opravlja pridobitno dejavnost. Dejavnost je lahko obdavčena po katastrskem dohodku ali pa tudi ne, če gre za intenzivno vrtnarstvo, pridelavo okrasnih rastlin, rejo živine na pretežno kupljeni krmi, dopolnilne dejavnosti. Samostojni podjetniki posamezniki so obdavčeni z dohodnino – davkom od dohodka iz dejavnosti (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 9, 10).

2.2.3 Gospodarske družbe

Gospodarske družbe na trgu opravljajo pridobitno dejavnost, kar je njihova izkjučna dejavnost. So pravne osebe, ustanovitelji pa so lahko tako fizične kot pravne osebe, ki pa so obdavčene z davkom od dohodkov pravnih oseb. Za potrebe njihovega delovanja morajo poslovne knjige voditi v skladu s pravili dvostavnega knjigovodstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 10).

Na Sliki 10 smo prikazali oblike delovanja kmetijskih gospodarstev za davčne in računovodske namene.

Slika 10: Oblike delovanja kmetijskih gospodarstev za davčne in računovodske namene

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Navodilo za knjiženje poslovnih dogodkov v kmetijski dejavnosti z vzpostavitev povezave med FADN in davčnim knjigovodstvom in temu ustrezen kontni načrt, 2015, str. 10, 11.

Od statusne oblike, za katero se posamezne osebe odločijo, je odvisen način ugotavljanja davčne osnove, pravica do socialnih transferjev, pravica do kritja prispevka delodajalca (za pokojninsko in invalidsko zavarovanje s strani države), razpolaganje s premoženjem, ki je v lasti nosilca dejavnosti ter ostalih članov kmetijskega gospodinjstva (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 11).

2.3 Vrste obdavčitve kmetijske dejavnosti

Zdoh-2 določa, da je na kmetijskem gospodarstvu potrebna vzpostavitev knjigovodstva. S tem zakonom je določeno tudi obdavčevanje dohodkov iz kmetijske, gozdarske in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Po Zdoh-2 je plačevanje dohodnine, ki je davek od dohodkov fizičnih oseb, obvezno (Finančna uprava Republike Slovenije, 2017).

Davčna osnova se od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, če povprečni skupni dohodek dveh zaporednih predhodnih davčnih let članov kmetijskega gospodarstva iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti preseže 7.500 evrov ali če se člani kmetijskega gospodarstva za to odločijo prostovoljno (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2016).

Kadar povprečni skupni dohodek dveh zaporednih davčnih let preseže 7.500 evrov, morajo člani takšnega kmečkega gospodinjstva določiti tudi nosilca osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti. Ta se vpiše v Register kmetijskih gospodarstev z ID-številko KMG-MID (Finančna uprava Republike Slovenije, 2014).

Med dohodke kmečkega gospodarstva se vštevata katastrski dohodek vseh članov kmečkega gospodinjstva, pavšalna ocena dohodkov od čebeljih panjev ter obdavčljive subvencije (neposredna plačila). Iz tega razloga je za kmetijska gospodarstva potrebno vodenje računovodstva in ostalih računovodskih evidenc ter letno sestavljanje računovodskih izkazov in davčnih obračunov. Tovrstne evidence je potrebno voditi tudi za vse registrirane dopolnilne dejavnosti na kmetiji (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2015).

Zakon o ugotavljanju katastrskega dohodka (Ur.l. RS št. 63/16, v nadaljevanju ZUKD-2) katastrski dohodek opredeljuje kot pavšalno oceno tržnega dohodka od dejavnosti kmetijstva in gozdarstva, ki bi ga bilo mogoče doseči s povprečno pridelavo kmetijskih in gozdarskih pridelkov na kmetijskih in gozdarskih zemljiščih, glede na njihovo proizvodno zmogljivost.

Zdoh-2 posebej našteva dejavnosti, ki ne spadajo pod osnovne, saj le-te ne morejo biti obdavčene na podlagi katastrskega dohodka. Zato je zanje davčno osnovo potrebno ugotavljati na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov (vodenje računovodstva) oziroma na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov (vodenje evidenc za davčne namene) (Zakon o dohodnini, Ur.l. RS št. 13/11).

2.3.1 Obdavčitev na podlagi katastrskega dohodka

Kmetiji, ki davčno osnovo ugotavlja na podlagi katastrskega dohodka, se poleg osnovnega katastrskega dohodka prištejejo še obdavčljiva sredstva iz naslova skupne kmetijske politike (kmetijske subvencije). Iz Slike 11 je razvidno, da se je v letu 2010 poleg katastrskega dohodka v izračun davčne osnove upoštevalo le 50 % dejansko prejetih drugih

dohodkov ali pavšalno ocenjen drug dohodek (upošteva se nižji). V letih 2011 in 2012 se je v davčno osnovo poleg katastrskega dohodka prištelo 50 % dejansko prejetih drugih dohodkov, v letu 2013 pa so bili dejansko prejeti drugi dohodki obdavčeni 100 %. Plačila za kmetijsko okoljske ukrepe (KOP) in plačila za območja z omejenimi dejavniki za kmetijsko dejavnost (OMD plačila) so izvzeta iz obdavčitve (Pajntar & Vrtin, 2016).

Slika 11: Način določanja davčne osnove za odmero dohodnine od dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti v letih 2010–2013

Leto	Davčna osnova
2010	Katastrski dohodek + 50% dejansko prejetih drugih dohodkov* ali pavšalno ocenjen drug dohodek (upošteva se nižji)
2011	Katastrski dohodek + 50% dejansko prejetih drugih dohodkov*
2012	Katastrski dohodek + 50% dejansko prejetih drugih dohodkov*
2013	Katastrski dohodek + 100% dejansko prejetih drugih dohodkov*

* EKO O plačila (brez OMD in KOP plačil)!

Vir: N. Pajntar & D. Vrtin, *Dohodnina*, 2016, str. 2.

Z Uredbo o določitvi lestvic katastrskega dohodka v novem Zakonu o ugotavljanju katastrskega dohodka (ZUKD-2) naj bi se v prihodnje na območjih posebnih režimov za kmetovanje in gospodarjenje z gozdovi katastrski dohodek še dodatno znižal. V davčno osnovo naj bi se v letošnjem letu (2017) pripisalo le 40 % katastrskega dohodka in pavšalne ocene dohodka na čebelji panj, v letu 2018 55 %, v letu 2019 pa v vrednosti 75 % katastrskega dohodka in pavšalne ocene dohodka na čebelji panj (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2016a).

2.3.2 Obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov

Dohodek iz kmetijske in gozdarske dejavnosti spada med dohodke iz dejavnosti, kamor sodijo še dohodki doseženi z opravljanjem podjetniške, poklicne in druge neodvisne samostojne dejavnosti (Ministrstvo za finance, 2015).

Razlika med dejanskimi prihodki in odhodki v enem koledarskem letu je dobiček, ki je osnova obdavčitve. Davčnemu organu morajo zavezanci najkasneje do 31. Marca tekočega leta predložiti obrazec davčnega obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti, v katerem se zabeležijo prihodki in odhodki preteklega leta. Davčne olajšave, ki jih lahko zavezanci uveljavljajo v davčnem obračunu, so naslednje (prav tam, 2015):

- olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj,

- olajšava za investiranje,
- olajšava za zaposlovanje,
- olajšava za zaposlovanje invalidov,
- olajšava za zavezanca invalida,
- olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju,
- olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje,
- olajšava za donacije.

Od ugotovljene davčne osnove se plača akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti, pri čemer se upoštevajo stopnje dohodnine iz davčne lestvice (16 odstotkov, 27 odstotkov, 41 odstotkov oziroma 50 odstotkov). Ob tem je mogoče uveljavljati še splošno olajšavo, dodatno splošno olajšavo in posebno olajšavo za vzdrževane družinske člane (prav tam, 2015).

Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost (Ur.l. RS št. 138/2006) zahteva, da se za davčne namene vodijo poslovne knjige in evidence, sestavijo letna poročila in knjigovodske listine ter se na podlagi zakona omogoča dostop do poročil in poslovnih knjig.

2.3.3 Obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih stroškov

Poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove imajo zavezanci, ki so obdavčeni na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, saj pri tem načinu ni potrebno voditi evidenc o odhodkih oziroma stroških poslovanja. Zavezanci, ki dejavnost že opravljajo, lahko ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, če njihovi prihodki iz dejavnosti v davčnem letu pred tem davčnim letom niso presegali 50.000 evrov oziroma če v davčnem letu pred tem davčnim letom njegovi prihodki iz dejavnosti niso presegali 100.000 evrov in je bila pri zavezancu obvezno zavarovana vsaj ena oseba za polni delovni čas, neprekinjeno najmanj pet mesecev. Način ugotavljanja davčne osnove je potrebno priglasiti davčnemu uradu (Ministrstvo za finance, 2015).

Zavezanci, ki šele začnejo opravljati neko dejavnost, pa morajo opraviti priglasitev ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov za prvo davčno leto opravljanja dejavnosti, ob tem je potrebno predložiti prijavo za vpis v davčni register. Prihodkovni pogoj se pri teh zavezancih ne ugotavlja in ne upošteva (prav tam, 2015).

Davčna osnova se pri obdavčitvi na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov ugotavlja tako, da od ustvarjenih prihodkov odštejemo normirane odhodke v višini 80 % ustvarjenih prihodkov. Dohodnina od dohodka iz dejavnosti se obračuna po 20 % davčni stopnji in se šteje kot dokončni davek. Pri tem načinu ugotavljanja davčne osnove zavezanci ne morejo uveljavljati davčnih olajšav pri izračunu dohodnine (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, 2013).

Tisti zavezanci, ki dve zaporedni davčni leti ne izpolnjujejo zgoraj naštetih pogojev za ugotavljanje davčne osnove na podlagi normiranih odhodkov, pa morajo v nadaljnje ugotavljanje davčno osnovo z upoštevanjem dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov ter ob tem voditi ustrezne evidence, poslovne knjige in sestaviti poslovno poročilo (Ministrstvo za finance, 2015).

Za davčne namene morajo normiranci v skladu z zakonskimi predpisi voditi naslednje evidence (Trunkelj & Horvat, 2013):

- **evidenca izdanih računov** (Le-ta mora vsebovati vsaj zaporedno številko vpisa listine v evidenco, datum vpisa, številko in datum izstavljenega računa, opis poslovnega dogodka, znesek računa in znesek prihodkov. Če je normiranec tudi zavezanec za DDV, mora pravočasno obračunati in plačati tudi DDV.),
- **evidenca osnovnih sredstev** (Le-ta vsebuje osnovna sredstva, ki jih lastnik kmetije potrebuje za opravljanje dejavnosti. Evidenca osnovnih sredstev, ki se lahko vodi v obliki vezane knjige ali računalniško, mora vsebovati vsaj zaporedno številko osnovnega sredstva, opis osnovnega sredstva, stanje in gibanje osnovnega sredstva, podatke o listini o pridobitvi oziroma prodaji ali izločitvi in nabavno vrednost osnovnega sredstva.) in
- **druge evidence, ki so zahtevane po predpisih za področje delovanja.**

2.4 Knjigovodstvo kot del računovodstva

Knjigovodstvo je najstarejša sestavina računovodstva, ki pa se je skozi leta nadgrajevalo. Zаметki prvega knjigovodstva na Slovenskem segajo že 40 let nazaj, ko se je vzpostavil sistem knjigovodenja po FADN metodologiji, ki je prilagojen kmetijski dejavnosti (Pajntar, 1997, str. 1).

Knjigovodski podatki so pomemben vir pri odločanju v podjetju kot tudi na kmetijskem gospodarstvu. So finančni odraz poslovanja podjetja v preteklosti. Knjigovodstvo evidentira pretekle podatke, pri čemer jih najprej zbira, ureja, potem jih začne obdelovati in na koncu podatke o poslovnih procesih in stanjih še prikaže (Mayr, 2007, str. 35).

Knjigovodstvo je pomemben del računovodstva, saj spremlja vse spremembe stanja sredstev in spremembe obveznosti do virov sredstev, tako rekoč na pojav prihodkov in odhodkov. S spremljanjem vseh teh dogodkov dejansko spremlja celoten poslovni proces. Za knjigovodstvo so strogo predpisna načela urejenosti. Podatke ureja po dveh dimenzijah, in sicer časovno ter vsebinsko. Prva dimenzija določa, da so podatki urejeni po vrstnem redu nastanka in zapisani v dnevnik, medtem ko druga določa, da so podatki razvrščeni po vsebinskih znakih ter zapisani v glavni knjigi in pomožnih knjigah (Turk & Melavc, 2001, str. 20–22).

Za knjigovodenje kmetijskega gospodarstva imajo pomembno vlogo evidence, ki so povezane z vzrejo živali, nabavo in porabo krmil, prirejo mleka, zdravljenjem živali, opravili na kmetijskih zemljiščih. Z veterinarskim dnevnikom, ki beleži vsakokratno zdravljenje bolezni živali, kmetje lahko spremljajo pogostost in celotno zgodovino bolezni določene živali. Ta evidenca pripomore k odločitvi kmeta o smotnosti obstoja takšne živali na njegovem gospodarstvu, če mu drugače nenehno predstavlja dodatne stroške. Evidenca o živalih na gospodarstvu omogoča celoten pregled nad številom živali, količino mleka posamezne krave, osemenjevanjem, brejostjo, predvidenim dnevom telitve itd. Ob ustreznem vodenju različnih evidenc na kmetijskem gospodarstvu imajo kmetje večji pregled nad dejavnostjo, kar jim omogoča lažje odločanje za prihodnost kmetije.

Poleg navadnih evidenc pa v knjigovodenje na kmetiji spadata še enostavno in dvostavno knjigovodstvo. Za kmečko gospodinjstvo in malega podjetnika je možno voditi tako dvostavno knjigovodstvo kot tudi enostavno knjigovodstvo, če izpolnjujeta določene pogoje. Za družbo ter velike in srednje podjetnike pa je predpisano dvostavno knjigovodstvo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 43).

2.4.1 Enostavno knjigovodstvo

Enostavno knjigovodstvo je najpreprostejši način evidentiranja poslovnih dogodkov in vodenja poslovnih knjig, saj se v knjigovodske listine zapisujejo le podatki o nekaterih dogodkih. Te vrste knjigovodstvo velja za najstarejši organiziran računovodski sistem (Zupančič, 2009, str. 26, 27).

S Sliko 12 prikazujemo delitev poslovnih knjig, ki jih je potrebno voditi pri posameznem tipu knjigovodstva.

Slika 12: Poslovne knjige, ki jih je potrebno voditi pri enostavnem in dvostavnem knjigovodstvu

Poslovne knjige	
Enostavno knjigovodstvo	Knjiga prihodkov in odhodkov
	Knjiga ostalih terjatev
	Knjiga ostalih obveznosti
	Register opredmetenih osnovnih sredstev
Dvostavno knjigovodstvo	Temeljni knjigi:
	- glavna knjiga
	- dnevnik
	Pomožne knjige

Vir: V. Zupančič, *Knjigovodstvo in obdavčitev pri zasebnikih*, 2009, str. 25.

Slovenski računovodski standardi določajo, katere vrste poslovnih knjig se vodi pri posameznem tipu računovodstva. Pri enostavnem knjigovodstvu je potrebno voditi naslednje poslovne knjige (Zupančič, 2009, str. 26–28):

Knjiga prihodkov in odhodkov je sestavljena iz vsaj toliko stolpcev, kot je vrst prihodkov in odhodkov, ki se v knjigo vpisujejo po kronološkem zaporedju. Le-ta skupaj s popisom sredstev in obveznostmi do virov sredstev ter z drugimi evidencami omogoča sestavo izkaza poslovnega izida. S to evidenco so zagotovljeni podatki o prihodkih in stroških, hkrati pa se v knjigo prihodkov in odhodkov lahko vpisujejo tudi terjatve do kupcev in obveznosti do dobaviteljev.

Sestava knjige prihodkov in odhodkov je prikazana na Sliki 13.

Slika 13: Knjiga prihodkov in odhodkov

PODATKI O LISTINI										PRIHODKI									
Zap. št.	Datum izdaje	Št. listine	Opis dogodka	Nabavna vrednost kupljenih količin materiala	Datum opravljene dobave	Datum plačila	Datum zapadlosti	Način plačila	Čisti prihodki od prodaje	Sprememba vrednosti Zalog proizvodov in prodajne storitve z DDV	Uzredstveni lastni prihodki (dotacije in drugi prihodki)	Drugi poslovni prihodki (subvencije, dotacije in drugi prihodki)	Finančni prihodki iz denarnih posglij	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	Finančni prihodki iz poslovnih terjatev	Drugi prihodki	Obracunani DDV	Skupni Znesek prihodkov	Skupni Znesek prihodkov
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
PRENOS:																			
1	07.01.2003	PR35	Elektronabava	10.580,00 €	04.01.2003	19.01.2003	19.01.2003	Vremen											
2	21.03.2003	PR101	Hotel Sonce	24.000,00 €	03.01.2003	03.01.2003	03.01.2003	Gotovina											
3																			
4																			
5																			
TOTAL:									0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

ODHODKI																			
Znesek Računa Z DDV	Vstopni DDV	Skupni znesek Odhodkov	STROŠKI BLAGA, MATERIALA IN STORITEV		STROŠKI PLAČ				DRUGI STROŠKI DELA		ODPISI VREDNOSTI				FINANČNI ODHODKI			IZREDNI ODHODKI	
			Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški Porabljenega materiala	Stroški Reprezentan- ce	Stroški Storitev	Stroški Plač	Stroški socialnih Zavarovanj	Pokojninskih zavarovanj	Drugi stroški dela	DELA	Ostali stroški	Amortizacija	Previdnostni odhodki pri nesprejemljivih sredstvih in opredmetenih sredstvih	Previdnostni odhodki pri poslovnih potiskih pri obratnih sredstvih	Finančni odhodki iz ostalog in odpisov finančnih naložb	Finančni odhodki iz finančnih obveznosti	Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti		Drugi oho-
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
0.580,00 €	1.760,00 €	8.800,00 €																	
14.000,00 €	4.000,00 €	20.000,00 €																	
14.580,00 €	5.760,00 €	28.800,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	

Vir: Ž., Petrušič, *Brezplačni knjigovodski praktikum za enostavno knjigovodstvo*, 2010.

Terjatve do kupcev in obveznosti do dobaviteljev je najbolje izkazovati v dveh ločenih postavkah bilance stanja. V evidenco terjatev do kupcev se kronološko vnese vsak znesek, za katerega izdamo račun in ga zabeležimo v knjigo prihodkov in odhodkov.

Evidenca terjatev do kupcev beleži naslednje podatke: zaporedno številko, datum knjiženja, oznako listine, kupca, datum zapadlosti, znesek zaprtih postavk, datum zaprtja ter znesek odprte terjatve.

S Tabelo 1 prikazujemo evidenco terjatev do kupcev.

Tabela 1: Evidenca terjatev do kupcev

EVIDENCA TERJATEV DO KUPCEV								Na dan:
zap. št.	Datum knjiženja	oznaka listine	kupec	datum zapadlosti	znesek na dokumentu	znesek zaprtih postavk	datum zaprtja	znesek odprte terjatve

Vir: Ž., Petrušić, Brezplačni knjigovodski praktikum za enostavno knjigovodstvo, 2010.

Evidenca obveznosti do dobaviteljev, ki je predstavljena s Tabelo 2, je na prvi pogled precej podobna evidenci terjatev do kupcev, le da spremlja nekoliko drugačne podatke, in sicer: zaporedno številko, datum knjiženja, oznako listine, dobavitelja, datum zapadlosti, znesek na dokumentu, znesek zaprtih postavk, datum zaprtja ter znesek odprte obveznosti.

Tabela 2: Evidenca obveznosti do dobaviteljev

EVIDENCA OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV								Na dan:
zap. št.	Datum knjiženja	oznaka listine	dobavitelj	datum zapadlosti	znesek na dokumentu	znesek zaprtih postavk	datum zaprtja	znesek odprte obveznosti

Vir: Ž., Petrušić, Brezplačni knjigovodski praktikum za enostavno knjigovodstvo, 2010.

Ti dve evidenci sicer nista obvezni pri enostavnem knjigovodstvu, vendar pa omogočata lažji pregled nad terjatvami in obveznostmi (Petrušić, 2010).

V registru opredmetenih sredstev, ki je ponazorjen s Tabelo 3, se vodijo opredmetena sredstva ter podatki o njih. Vsako izmed osnovnih sredstev ima svojo registrsko številko. Način vodenja je v obliki vnaprej vezane knjige ali računalniško. Evidenca o neopredmetenih sredstvih se vodi posebej. Register osnovnih sredstev vsebuje podatke o zaporedni številki opredmetenega osnovnega sredstva, datumu in načinu nabave, o oznaki listine, dobavitelju, vrsti in nazivu opredmetenega sredstva, nabavni vrednosti, amortizacijskem obdobju, o odpisani in neodpisani vrednosti ter o datumu odtujitve.

Tabela 3: Register opredmetenih osnovnih sredstev

REGISTER OSNOVNIH SREDTEV										Na dan:	
zap. Št.	Datum nab.	Način nab.	Oznaka listine	dobav.	Vrsta	naziv	nab. Vred.	Amort. Obd.	Odpi-sano	neodpisano	datum odtujit-ve

Vir: Ž., Petrušić, *Brezplačni knjigovodski praktikum za enostavno knjigovodstvo*, 2010.

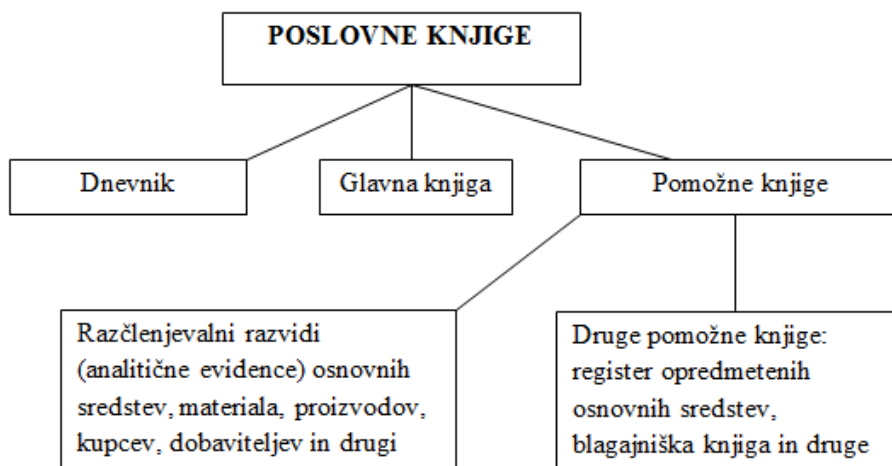
Podjetnikov kapital se ne spremlja ob evidentiranju zgoraj naštetih kategorij, temveč se ugotovi računsko ob sestavi bilance stanja. Pozitivna razlika med prihodki in odhodki v izkazu poslovnega izida predstavlja kapital, v primeru negativne razlike pa je to negativni poslovni izid (Zupančič, 2009, str. 28).

2.4.2 Dvostavno knjigovodstvo

Poslovne dogodke pri dvostavnem knjigovodstvu knjižimo na konte, pri čemer je potrebno upoštevati, da je vsota postavk aktive enaka vsoti postavk pasive. Dvostavno knjigovodstvo temelji na bilančnem ravnotežju, kar pomeni, da mora vsaka knjižba imeti svojo proti vknjižbo (Zupančič, 2009, str. 31).

Pri dvostavnem knjigovodstvu se vodijo temeljne in pomožne poslovne knjige (Slika 14). Temeljni knjigi sta dnevnik in glavna knjiga, med pomožne pa spadajo razčlenjevalni razvidi (analitične evidence) in druge pomožne knjige (prav tam, 2009, str. 29).

Slika 14: Razčlenitev poslovnih knjig pri dvostavnem knjigovodstvu

Vir: V. Zupančič, *Knjigovodstvo in obdavčitev pri zasebnikih*, 2009, str. 30.

Glavno knjigo, ki je temeljna poslovna knjiga, je potrebno voditi po načelu dvostavnega knjigovodstva. Vsebuje konte sredstev, obveznosti do virov sredstev, prihodkov in odhodkov ter konte zunajbilančnega razvida. Na konte v glavni knjigi je potrebno ustrezno knjižiti, saj je ob letnem obračunu potrebno glavno knjigo natisniti (če jo vodimo računalniško), ki jasno prikazuje vsebino posameznega konta. Konti glavne knjige imajo svojo številčno oznako, ime in opredeljeno vsebino, sama razporeditev kontov v glavni knjigi pa je določena v kontnem načrtu (Zupančič, 2009, str. 29).

Dnevnik glavne knjige je enotna temeljna poslovna knjiga, v katerem se knjižijo vsi poslovni dogodki, ki so zabeleženi v bilancah oziroma zunajbilančnem razvidu. Kontroliranje poknjiženih dogodkov po načelu dvostavnega knjigovodstva (vsota postavk v breme = vsota postavk v dobro) nam omogoča vodenje dnevnika glavne knjige (prav tam, 2009, str. 29).

Pomožne knjige lahko vodimo na listih v kartoteki ali pa v računalniških datotekah. Če izberemo računalniški način, je potrebno zagotoviti kontroliranje knjiženja ob kateremkoli trenutku. Celotne pomožne knjige in posamezne konte lahko prikažemo na računalniškem zaslonu, po potrebi pa lahko vse skupaj ali pa posamezni kont natisnemo na papir (prav tam, 2009, str. 30).

Razčlenjevalni razvidi (analitične evidence) podrobneje pojasnjujejo temeljne konte glavne knjige. Poznamo razčlenjevalne razvide osnovnih sredstev, materiala, proizvodov, kupcev, dobaviteljev itd. (prav tam, 2009, str. 30).

Druge pomožne evidence vodijo register opredmetenih osnovnih sredstev, blagajniško knjigo, knjigo prejetih računov ter ostale, ki kakorkoli dopolnjujejo temeljne konte glavne knjige (prav tam, 2009, str. 30).

Zavezanec v svojem splošnem aktu opredeli, katere poslovne knjige in katere razčlenjevalne razvide bo vodil. Pri vodenju računovodstva zavezancu je potrebna ažurnost in strokovnost ter ujemanje seštevkov zneskov ustreznih razčlenjevalnih razvidov z ustreznim zbirnim kontom glavne knjige. Za lažjo in bolj pregledno razporeditev kontov pri vseh oblikah zavezancev s področja osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti je Slovenski inštitut za revizijo zasnoval priporočeni enotni kontni načrt za glavno knjigo (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015, str. 36).

Register opredmetenih osnovnih sredstev lahko vodimo računalniško ali pa tudi v obliki vnaprej vezane knjige. Tovrstno vodenje in evidentiranje opredmetenih osnovnih sredstev je obvezno. Vsako opredmeteno osnovno sredstvo pa ima svojo registrsko številko (Zupančič, 2009, str. 30).

2.4.3 Knjigovodstvo FADN

Knjigovodstvo FADN oziroma mrežo knjigovodskih podatkov so v Sloveniji prevzeli leta 1994 in jo za začetek preizkusili na 300 naključno izbranih kmetijah. Metoda knjigovodstva po FADN metodologiji je uveljavljena že po vsej EU, kar omogoča medsebojno primerljivost podatkov. Podatki pridobljeni s to metodo omogočajo kmetom spremljanje njihovega ekonomskega položaja, obenem pa država lažje spremlja učinke agrarno političnih ukrepov (Pajntar, 1997, str. 1).

Zaradi specifičnosti računovodstva na področju osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano moralo pripraviti določena navodila za knjiženje poslovnih dogodkov v kmetijski dejavnosti (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2016).

Kmetijska gospodarstva se v FADN lahko vključijo prostovoljno ali pa so del naključno izbranega reprezentativnega vzorca. Izbor kmetijskih gospodarstev v vzorec je odvisen od velikosti samega gospodarstva ter od tipa takšne kmetije in njene usmerjenosti. Kmetije, ki so bile na javnih razpisih in tako prejele nepovratna sredstva, pa se morajo v FADN obvezno vključiti in tako knjigovodstvo voditi vsaj 5 let (Kmetijsko gozdarski zavod Novo Mesto, 2011).

Obe zgoraj omenjeni skupini kmetijskih gospodarstev pa imata enake naloge. Mesečno morajo pripraviti denarno poročilo in poročilo o gibanju živali, pridelkov in delovne sile. Na letni ravni pa je gospodarstvo dolžno pripraviti popisni list in seznam za gibanje.

Računovodska pisarna tako zbrane podatke vnese v računalniški program, le-te obdela in pošlje na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ciljni uporabnik teh podatkov je Evropska komisija (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015).

Knjigovodstvo FADN pa v primerjavi z računovodstvom, ki se vodi za davčne namene v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi, ne zajema vseh elementov računovodstva. Z letom 2014 so metodologijo FADN knjigovodstva nekoliko dopolnili ter jo tako približali vodenju računovodstva (Trpin, 2016, str. 5).

Obračunsko obdobje knjigovodstva po FADN metodologiji je v Sloveniji enako koledarskemu letu. Ob začetku vodenja FADN knjigovodstva na kmetiji je potrebno izpolniti Popisni list, kamor se zapišejo dejansko stanje na kmetiji, stanje živine in pridelani proizvodi. Sprotno beleženje na obrazce v fizični ali elektronski obliki je zelo pomembno, saj s tem zagotavljamo doslednost podatkov. Poročila se v računovodsko pisarno pošiljajo mesečno, ob koncu leta pa dobi tako kmetijstvo na dom obdelane podatke za svojo kmetijo. Podatki vseh kmetij Slovenije tako kažejo stanje našega kmetijstva (prav tam, 2016, str. 7).

Mesečna poročila zajemajo:

- poročilo o gibanju doma pridelanih proizvodov in o gibanju živine,
- poročilo o gibanju delovne sile,
- denarno poročilo.

Poročilo o gibanju doma pridelanih proizvodov (Tabela 4) zajema količino zgolj doma pridelanih proizvodov, vključuje se tudi količina predelave, količina prodanih proizvodov, količina pokrmljenega. Začetnemu stanju pripišemo vsa tukaj navedena gibanja ter zapišemo končno stanje za določeni mesec, ki ga prenesemo v začetno stanje naslednjega meseca.

Tabela 4: Gibanje doma pridelanih proizvodov

Šifra kmetije:

GIBANJE DOMA PRIDELANIH PROIZVODOV

za mesec 201

Stran

	začetno stanje 1 =	pridelano 2 +	prodano 3 -	turistična dejavnost 4 -	porabljeno v gospodinjstvu 5 -	pokrmljeno 6 -	predelava 7 -	ostalo zmanjšanje 8 -	seme za lastno setev 9 -	končno stanje 10 =
1										
2										
3										
4										

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Poročilo o pridelkih, živini, delovni sili, 2017b.

Enako je z gibanjem živine na kmetiji (Tabela 5). Začetnemu stanju prištevamo dokupljene živali ter novorojene živali, odštevamo pa prodajo, zakol, pogin itd.

Tabela 5: Gibanje živine

GIBANJE ŽIVINE

	začetno stanje 1 =	kupljeni 2 +	rojeni 3 +	ostalo povečanje 4 +	prodano za nad. rejo 5 -	prodano za zakol 6 -	turistična dejavnost 7 -	poraba v gospodinjstvu 8 -	predelava 9 -	ostalo zmanjšanje 10 -	pogin 11 -	končno stanje 12 =
1												
2												
3												
4												

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Poročilo o pridelkih, živini, delovni sili, 2017b.

V poročilo o gibanju delovne sile (Tabela 6) se mesečno vpisuje poraba časa v urah za dejavnosti, ki so povezane s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo za vsakega izmed članov kmetijskega gospodarstva oziroma za morebitno tretjo osebo, ki pomaga na kmetiji. V primeru plačane delovne sile je potrebno zabeležiti še znesek plačila.

Tabela 6: Poročilo o gibanju delovne sile

DELOVNE URE

	stalno neplačana	občasno neplačana	stalno plačana	občasno plačana
delovne ure				

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Poročilo o pridelkih, živini, delovni sili, 2017b.

V denarno poročilo (Tabela 7) pa se sprotno vpisujejo prejemi in izdatki, ki so vezani na kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnost na kmetiji. Prejemi in izdatki vezani na gospodinjstvo se ne vpisujejo. V razpredelnico je potrebno napisati datum, vrsto blaga, stopnjo DDV-ja, količino, znesek in vpis dejavnosti, na katero se določeno blago oziroma storitev navezuje.

Tabela 7: Denarno poročilo

Šifra kmetije: **DENARNO POROČILO**

za mesec 200 EUR Stran

Datum	Opis prejema/izdatka	GDX	% DDV	Količina	EM	Prejemek	Izdatek	Dejavnost
	stanje/prenos							
1								
2								
3								

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Poročilo o pridelkih, živini, delovni sili, 2017b.

Uporaba FADN podatkov (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015):

- načrtovanje in pregled učinkov skupne kmetijske politike,
- spremljanje dohodkovnega položaja kmetijskih gospodarstev različnega proizvodnega tipa, različnih velikosti, na različnih področjih,
- primerjava med leti, kmetijskimi gospodarstvi, regijami, državami, usmeritvami,
- pridobivanje tehnoloških podatkov in
- izboljšanje delovanja kmetijskih gospodarstev.

Kmetije, ki se bolj intenzivno oziroma profesionalno ukvarjajo z določeno kmetijsko dejavnostjo, so veliko bolj dovzetne za vodenje teh evidenc, medtem ko so slabo zastopana mala gospodarstva, kjer je težje ločiti gospodarske od gospodinjstevskih aktivnosti. Najbolj zainteresirana kmetijska gospodarstva za FADN knjigovodstvo so hribovska in kmetije usmerjene v prirejo mleka, nekoliko manj pa kmetije s prašičerejo, perutnino in pridelavo žit (Pajntar, 1997, str. 2).

3 ANALIZA PRAKSE RAČUNOVODSTVA KMETIJSTVA V ŠALEŠKI REGIJI

V zadnjem delu magistrske naloge je bil naš namen predstaviti rezultate ankete, ki smo jo o vodenju računovodstva na kmetiji izvedli med nosilci kmetijskih gospodarstev v Šaleški regiji. S tem smo želeli izvedeti, kako seznanjeni so kmetje z evidencami na kmetiji, z uporabnostjo računovodenja in računovodskih informacij za odločanje ter nivo usposobljenosti posameznikov za samostojno vodenje računovodstva na kmetijskem gospodarstvu. V nadaljevanju smo si zato zastavili štiri raziskovalna vprašanja.

3.1 Raziskovalna vprašanja

Raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zadali na podlagi raziskovalnega problema, so naslednja:

- **Raziskovalno vprašanje:** Ali so kmetje v Šaleški regiji seznanjeni z računovodstvom in vodenjem evidenc na kmetiji?
- **Raziskovalno vprašanje:** Ali vidijo računovodenje na kmetiji kot uporabno ali ga smatrajo le kot dodaten strošek oziroma nepotrebno birokracijo?
- **Raziskovalno vprašanje:** Ali računovodske informacije zadovoljujejo in omogočajo kmetom prave odločitve?
- **Raziskovalno vprašanje:** Ali so kmetje sami dovolj usposobljeni, da bi si lahko vodili računovodstvo sami, ali to raje zaupajo računovodskim servisom?

3.2 Raziskovalna metodologija

3.2.1 Raziskovalna metoda

V naši raziskavi je bila uporabljena kvantitativna metoda raziskovanja. Primarne podatke smo si pridobili s pomočjo izvedene ankete, sekundarne podatke pa smo si pridobili s pregledom domače in tuje literature, člankov ter publikacij s področja kmetijstva in računovodstva v tej panogi. Ključne besede, ki smo jih uporabili, so: kmetijstvo (v Sloveniji), računovodstvo, računovodstvo v kmetijstvu, evidence v kmetijski dejavnosti, FADN knjigovodstvo, enostavno knjigovodstvo, dvostavno knjigovodstvo. Rezultati raziskave bodo uporabljeni izključno za raziskovalne namene te magistrske naloge.

3.2.2 Opis instrumentarija

Za zbiranje podatkov smo uporabili anketo, saj omogoča hitro in razmeroma poceni zbiranje podatkov. Podatke v anketi smo zbirali z anketnim vprašalnikom, ki je sestavljen iz 14 vprašanj zaprtega in odprtega tipa. Od tega so bila tri vprašanja iz socio-

demografskega področja, ostala pa so se navezovala na vodenje računovodstva (evidenc) v kmetijstvu ter uporabnost le-tega za posameznike. Spletna anketa je bila naravnana tako, da so kmetje pavšalisti odgovarjali do vključno sedmega vprašanja, ostali, ki pa vodijo računovodstvo, pa so anketni vprašalnik rešili v celoti. Na zaprta vprašanja so anketiranci odgovarjali z označevanjem najbolj primerne odgovora. Pri vprašanjih odprtega tipa pa so anketirane osebe napisale svoje mnenje.

3.2.3 Opis vzorca

V raziskavo smo vključili kmete v Šaleški dolini. S pomočjo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (izpostava Velenje) je bila kmetom poslana anketa v elektronski obliki, ki so jo lahko izpolnili doma oziroma pri vnosu subvencijskih vlog v pisarnah Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (Šoštanj). Izmed vseh kontaktov (450), ki so jih na Zbornici imeli, je bila ločitev pavšalistov od tistih, ki vodijo računovodstvo, težka, zato je bila anketa poslana vsem kmetom Šaleške doline. Anketni vprašalnik je izpolnilo 147 anketirancev, od tega je bilo 40 takšnih, ki vodijo računovodstvo. Vzorec, ki smo ga uporabili, je bil slučajnostni. Ankete so popolnoma anonimne, podatki pa so se uporabili izključno za izdelavo magistrskega dela in v raziskovalne namene. Tako zbrane ankete smo analizirali in pripravili ugotovitve, ki so podane spodaj.

3.2.4 Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Kmetom Šaleške doline je bila poslana elektronska pošta s povezavo do naše spletne ankete. Pri izvedbi je bila zagotovljena anonimnost. V primeru, da kdo ni želel sodelovati, je bila njegova volja upoštevana. Prejete rešene ankete smo pričeli analizirati s pomočjo možnosti, ki jih ponuja spletna anketa (1ka.si), z računalniškima programoma Microsoft Office Word in Microsoft Office Excel ter rezultate podali in razložili v magistrskem delu.

3.3 Analiza rezultatov raziskave

V prvem delu analize rezultatov raziskave smo predstavili rezultate socio-demografskih značilnosti vzorčnih podatkov, ki so zajemali spol, starost in izobrazbo. V tem delu smo zajeli tudi povprečno velikost kmetijskih zemljišč, podali smo dopolnilne dejavnosti, s katerimi se kmetje ukvarjajo, ter predstavili, zakaj kmetje vodijo računovodstvo.

V Tabeli 8 predstavljamo strukturo vzorca glede na spol nosilca kmetijskega gospodarstva v anketiranih kmetijskih gospodarstvih.

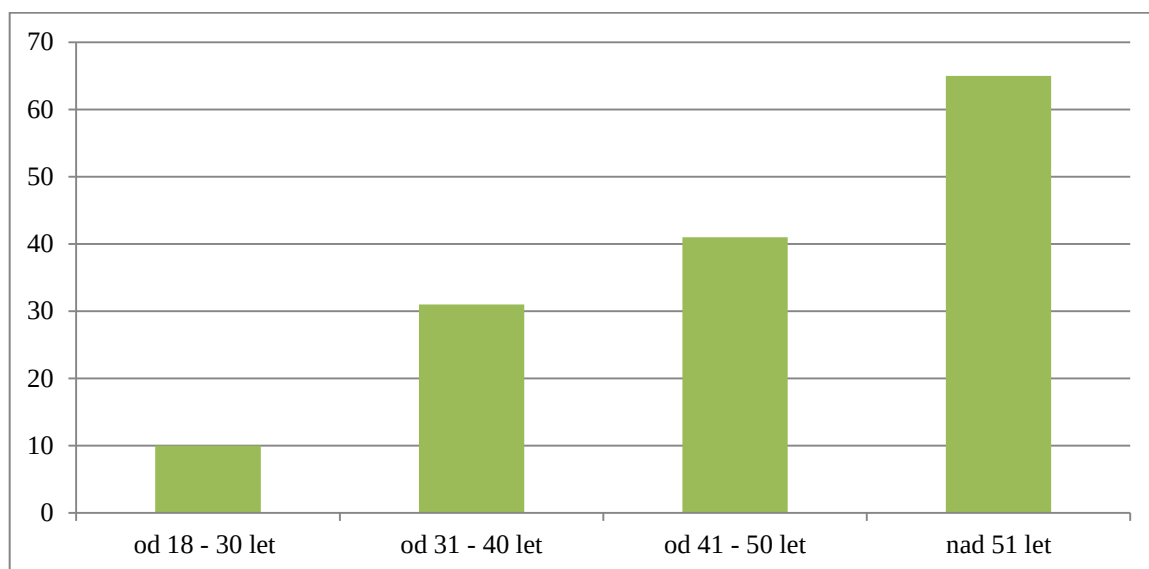
Tabela 8: Struktura vzorca glede na spol nosilca anketiranih kmetijskih gospodarstev

Spol nosilca vašega kmetijskega gospodarstva				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
	1 (Moški)	104	71 %	71 %
	2 (Ženski)	43	29 %	100 %
Veljavni	Skupaj	147	100 %	

Izmed 147 anketirancev je bilo po pričakovanjih največ nosilcev kmetijskega gospodarstva moškega spola, in sicer 71 % (104 anketirane osebe).

Na Sliki 15 smo prikazali rezultate o starosti anketiranih oseb – nosilcev kmetijskega gospodarstva.

Slika 15: Starost nosilcev kmetijskega gospodarstva

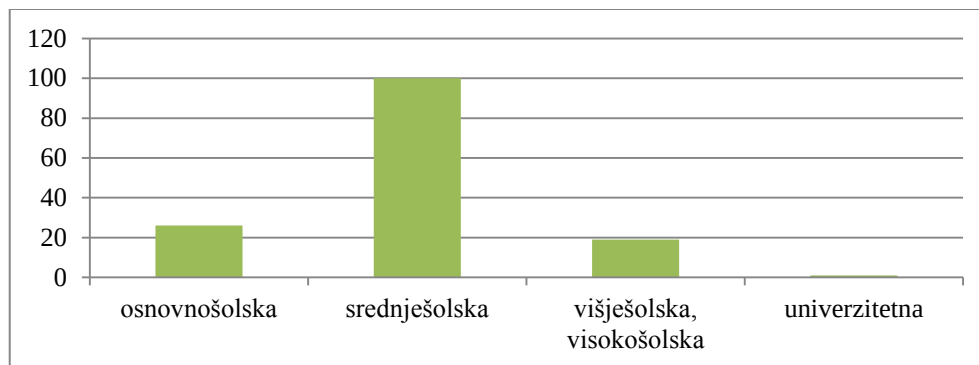

Med 147 anketiranimi kmetijskimi gospodarstvi je bilo največ nosilcev starih nad 51 let, in sicer 44 %. Nosilcev kmetijskega gospodarstva, ki so stari do trideset let, je bilo zgolj 7 %. V skupino od 31 do 40 let se je uvrstilo 21 % anketirancev, v skupino od 41 do 50 let pa 28 %. Povprečna starost nosilcev kmetijskega gospodarstva v Šaleški dolini je nekje med 41 in 50 let.

V anketnem vprašalniku smo spraševali tudi po izobrazbi nosilcev kmetijskega gospodarstva. Anketiranci so imeli na voljo 4 odgovore, in sicer, da imajo zaključeno osnovnošolsko izobrazbo, srednješolsko, višješolsko oziroma visokošolsko ter univerzitetno izobrazbo.

Rezultate tega vprašanja smo prikazali s Sliko 16.

Slika 16: Izobrazba nosilca kmetijskega gospodarstva

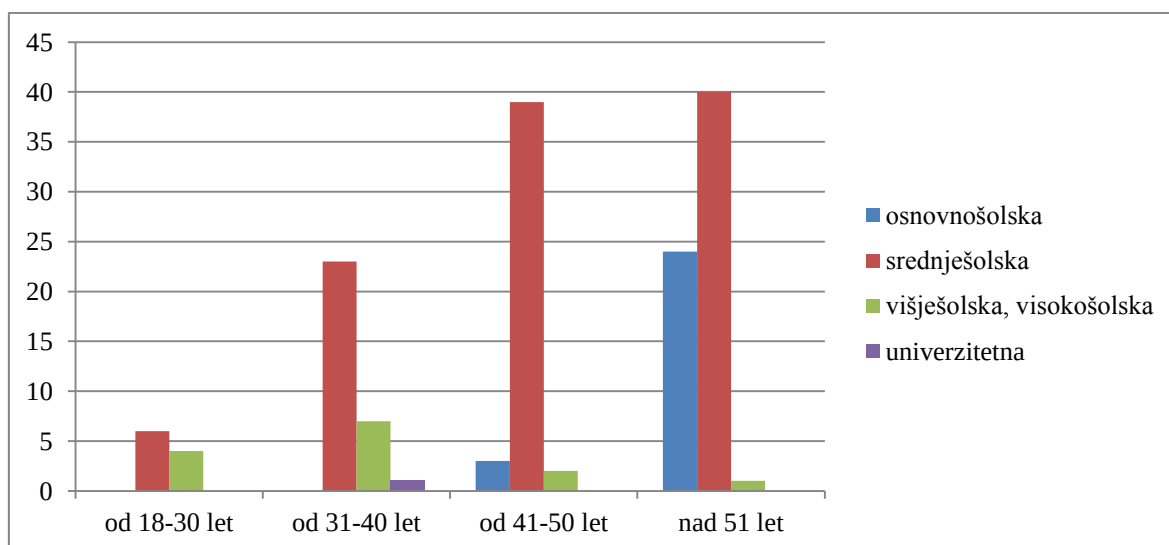
Med anketiranimi kmetijskimi gospodarstvi je imelo največ nosilcev kmetijskega gospodarstva zaključeno srednjo šolo, in sicer 68 %. Komaj eden izmed anketiranih je imel dokončano univerzitetno izobrazbo, višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo pa jih je imelo 13 % vprašanih. Iz zgornjega grafa je razvidno tudi, da ima osnovnošolsko izobrazbo 18 % anketiranih nosilcev kmetijskega gospodarstva.

Izobrazbena struktura prebivalcev v Sloveniji se nekoliko razlikuje od izobrazbene strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini. Največ prebivalcev Slovenije ima doseženo srednješolsko izobrazbo (56 %), osnovnošolsko 18 %, višješolsko in visokošolsko pa okoli 26 % (Bajželj, 2016, str. 10).

Izobrazbena struktura med Slovenci je nekoliko višja, kot je bila ugotovljena med nosilci kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini.

Na naslednjo sliko smo vključili dve spremenljivki, in sicer starost ter izobrazbo nosilcev kmetijskega gospodarstva.

Slika 17: Izobrazba v starostnih skupinah

Raziskava je pokazala, da v vseh starostnih skupinah, ki smo jih določili, prevladuje srednješolska izobrazba. V najmlajši skupini od 18 do 30 let so nosilci kmetijskih gospodarstev s srednješolsko in višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo. V najstarejši skupini nad 51 let ima srednješolsko izobrazbo 40 anketiranih oseb, osnovnošolsko 24, eden pa ima tudi višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo. V starostni skupini med 41 in 50 let pa jih ima večina dokončano srednješolsko izobrazbo (39 anketiranih nosilcev kmetijskega gospodarstva).

V Tabeli 9 smo predstavili velikost zemljišč, ki jih imajo kmetje v Šaleški dolini v lasti in v najemu.

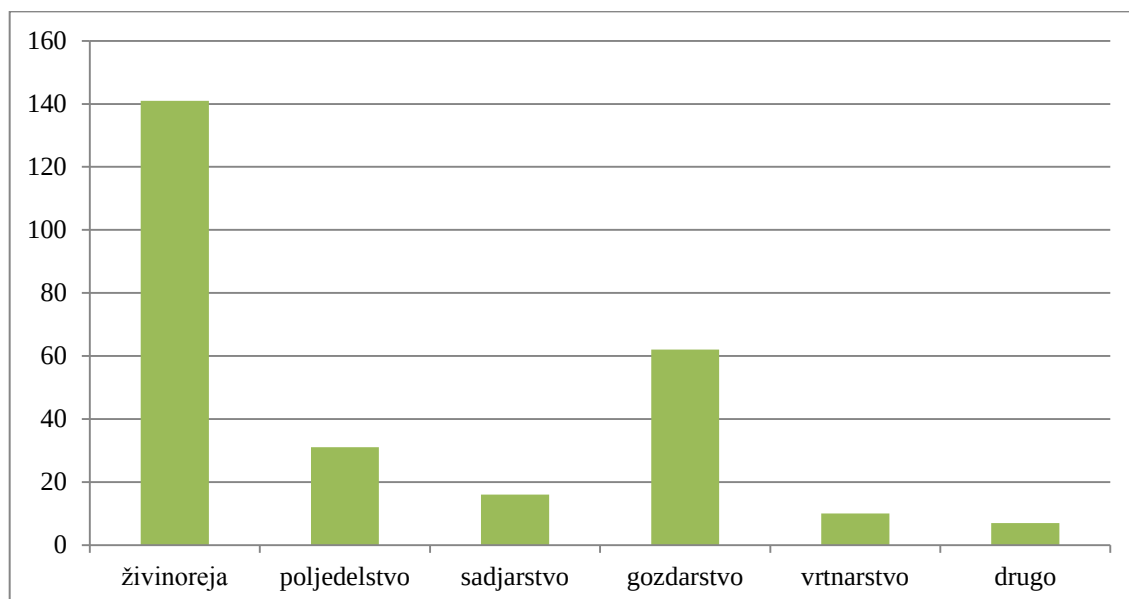
Tabela 9: Velikost zemljišč v lasti in v najemu

Površina zemljišč v lasti in najemu (v ha)				
Veljavno	Št. Enot	Povprečje	Minimum	Maksimum
147	147	18.1	1	150

Kmetje v Šaleški dolini imajo v lasti in v najemu skupaj v povprečju 18 ha površin. Najmanjša kmetija med anketiranimi obsega 1 ha, največja pa 150 ha kmetijskih zemljišč.

V anketnem vprašalniku smo pri 5. Vprašanju spraševali tudi po glavni dejavnosti, s katero se kmetje v Šaleški dolini pretežno ukvarjajo. Anketiranci so za vsako izmed naštetih dejavnosti napisali odstotek, ki velja za njihovo kmetijsko gospodarstvo. Rezultate smo ponazorili s Sliko 18.

Slika 18: Dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih v Šaleški dolini

Pri tem vprašanju v anketnem vprašalniku smo od anketirancev hoteli izvedeti, s katerimi dejavnostmi se na njihovi kmetiji ukvarjajo. Raziskava je pokazala, da se kmetijska gospodarstva v Šaleški dolini pretežno ukvarjajo z živinorejo. Med anketiranimi osebami se jih 96 % ukvarja z živinorejo. Poleg živinoreje pa se jih nekaj več kot 40 % ukvarja še z gozdarstvom. Tistih, ki se na kmetijskem gospodarstvu ukvarjajo tudi s poljedelstvom, je okoli 20 %, s sadjarstvom se jih ukvarja 10 % in še nekoliko manj z vrtnarstvom.

Med druge dejavnosti, s katerimi se poleg glavne še ukvarjajo, pa so našeli vinogradništvo, pridelavo in prodajo krme ter uporabo za lastne potrebe.

V Tabeli 10 prikazujemo število anketirancev, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo. Z dopolnilno dejavnostjo se v Šaleški dolini ukvarja manjši del kmetijskih gospodarstev, in sicer komaj 10 % vprašanih.

Tabela 10: Delež kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji

Se ukvarjate z dopolnilno dejavnostjo?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
	1 (da)	15	10 %	10 %
	2 (ne)	132	90 %	100 %
Veljavni	Skupaj	147	100 %	

Med dejavnostmi, ki jih imajo kmetje v Šaleški dolini registrirane kot dopolnilne, so našeli naslednje:

- mala hidroelektrarna,
- čiščenje cest,
- sončna elektrarna,
- strojne usluge,
- predelava mleka in mesa,
- gostinstvo,
- lesna predelava,
- oddaja piknik prostorov.

Eno najpomembnejših vprašanj v anketnem vprašalniku je bilo, če kmetje v Šaleški dolini na svojem kmetijskem gospodarstvu vodijo računovodstvo. Rezultate pridobljene v spletni anketi smo prikazali v Tabeli 11.

Tabela 11: Delež kmetijskih gospodarstev, ki vodijo računovodstvo

Se na vašem kmetijskem gospodarstvu vodi računovodstvo?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
	1 (da)	40	27 %	27 %
	2 (ne)	107	73 %	100 %
Veljavni	Skupaj	147	100 %	

V raziskavi smo ugotovili, da računovodstvo na kmetiji vodi 27 % vprašanih. Ostalih 73 % vprašanih pa na svojem kmetijskem gospodarstvu ne vodi računovodstva. Med njimi je 77 % takšnih, ki so upravičeni do pavšalnega nadomestila, ostalih 23 %, ki tudi ne vodijo računovodstva, pa tudi do pavšalnega nadomestila ni upravičenih. Rezultati so predstavljeni tudi v Tabeli 12.

Tabela 12: Upravičenost do pavšalnega nadomestila

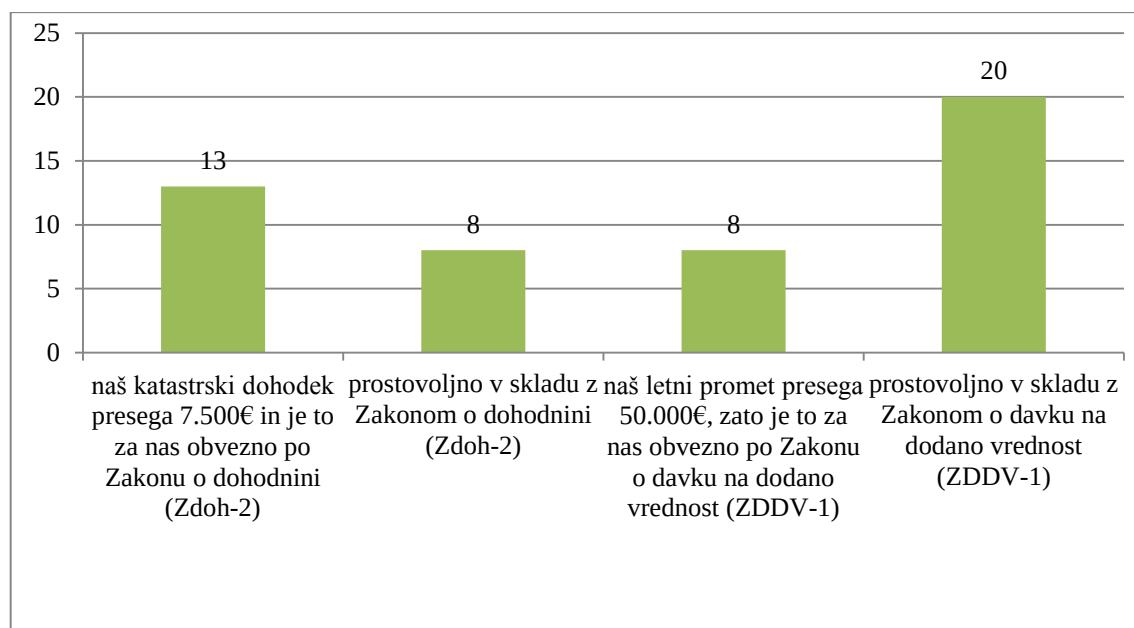
Če ne vodite računovodstva, ste upravičeni do pavšalnega nadomestila?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
	1 (da)	82	77 %	77 %
	2 (ne)	25	23 %	100 %
Veljavni	Skupaj	107	100 %	

Pravico do pavšalnega nadomestila imajo sicer kmetje, ki davčno osnovo iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti ugotavljajo na podlagi pavšalne obdavčitve in hkrati niso identificirani za namene DDV iz te dejavnosti (Ministrstvo za finance, 2017).

Na vprašanje, zakaj kmetje na svojih kmetijskih gospodarstvih vodijo računovodstvo, pa so odgovarjali pri naslednjem vprašanju, katerega odgovore smo podali na Sliki 19. Na Sliki 19 so prikazani rezultati za tistih 40 anketiranih nosilcev kmetijskih gospodarstev, ki na svoji kmetiji vodijo računovodstvo.

Vsak izmed anketiranih je imel možnost izbire med tem, da mora računovodstvo voditi zaradi Zakona o dohodnini, in sicer ker se je tako prostovoljno odločil ali pa njegov katastrski dohodek presega 7.500 € in je to zanj obvezno, oziroma med tem, da mora računovodstvo voditi zaradi Zakona na dodano vrednost, ker se je bodisi v sistem DDV-ja vključil prostovoljno bodisi je bil tak način zanj obvezen, ker njegov letni promet presega 50.000 €.

Slika 19: Zakaj kmetje vodijo oziroma morajo voditi računovodstvo

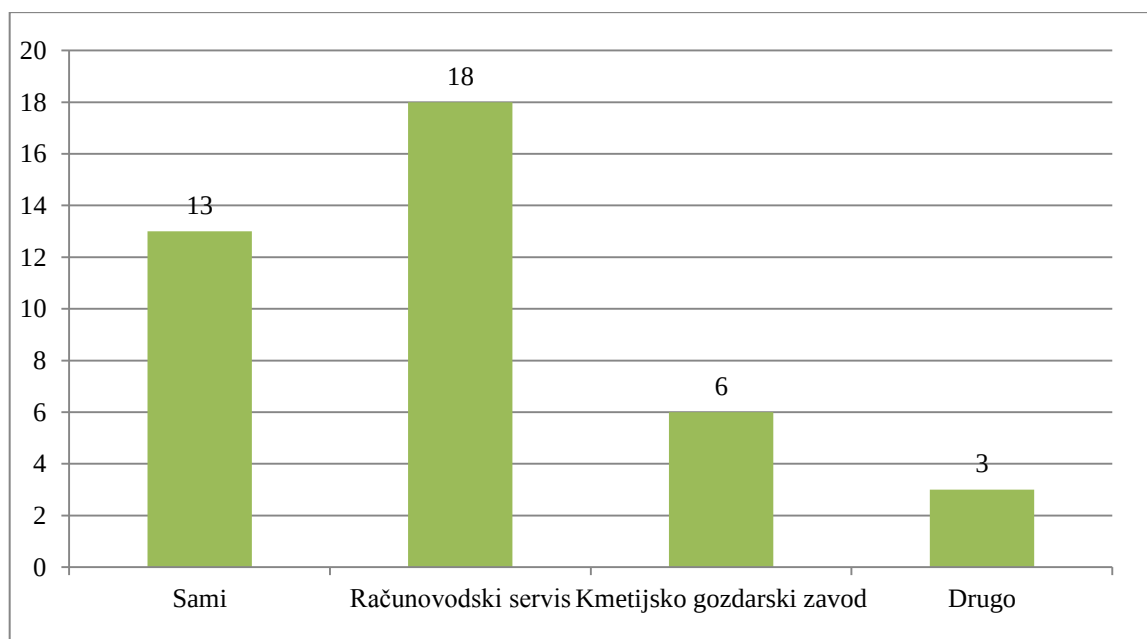

V sistem DDV-ja se je prostovoljno vključilo 20 anketirancev (50 %), ki vodijo računovodstvo, 8 anketirancev (20 %), ki vodijo računovodstvo pa so v sistem bili vključeni, ker je njihov letni promet presegal 50.000 € in je bilo zanje po Zakonu o davku na dodano vrednost (ZDDV-1) vodenje računovodstva obvezno. Za 13 anketirancev (33 %), ki vodijo računovodstvo, je to po Zakonu o dohodnini (Zdoh-2) obvezno, ker njihov katastrski dohodek presega 7.500 €. 8 anketiranih nosilcev kmetijskega gospodarstva (20 %) pa računovodstvo mora voditi, ker so želeli biti prostovoljno obdavčeni po Zakonu o dohodnini (Zdoh-2).

Pri naslednjem vprašanju smo želeli izvedeti, kdo kmetom vodi računovodstvo. Izbirali so lahko med tem, da računovodstvo vodijo sami oziroma jim to vodi računovodski servis, Kmetijsko gozdarski zavod ali kdo drug. Te odgovore smo prikazani na Sliki 20.

Računovodstvo kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini v največji meri vodijo računovodski servisi, in sicer 18 anketirancem. Kmetijsko gozdarski zavod vodi računovodstvo 6 vprašanim, 3 kmetom pa računovodstvo vodi Kmetijska zadruga. Skupno torej 27 kmetom računovodstvo vodijo drugi. Ostali 13 kmetje pa si računovodstvo vodijo sami. Mogoče nas je rezultat rahlo presenetil, saj smo pričakovali, da se jih je manj odločilo za samostojno vodenje računovodstva na kmetiji.

Slika 20: Kdo kmetom v Šaleški dolini vodi računovodstvo

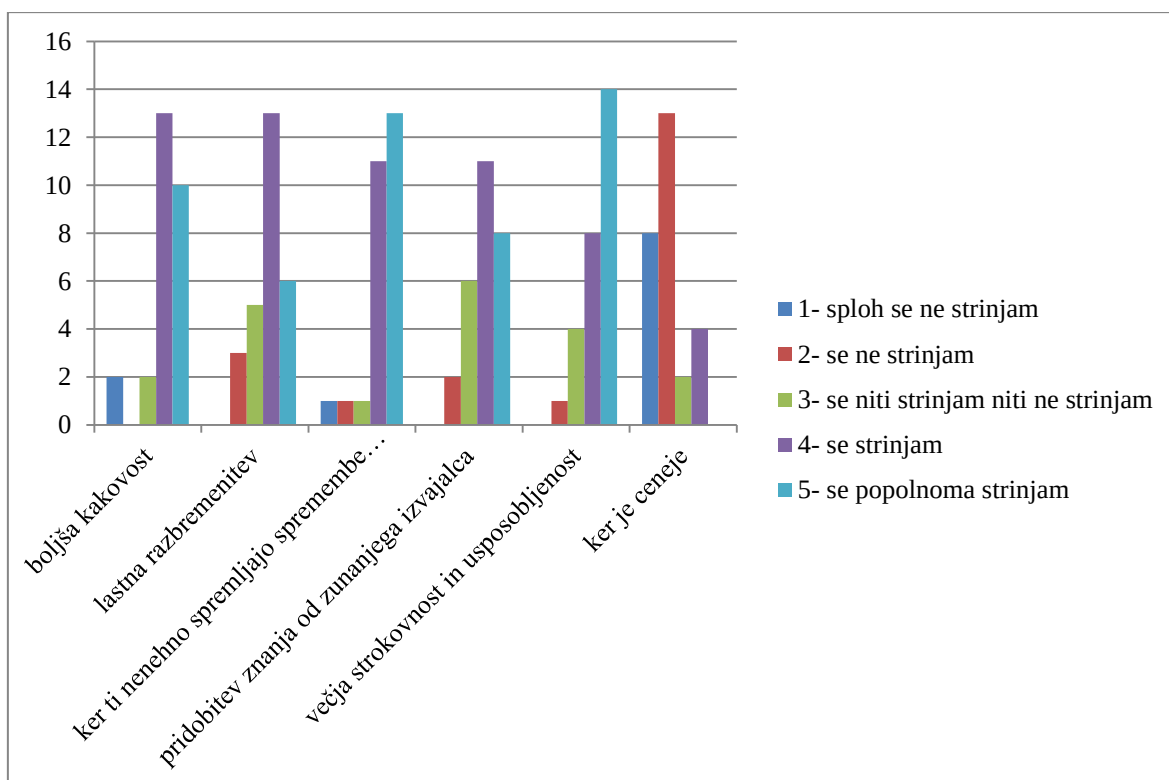

Pri naslednjem vprašanju, katerega odgovori so prikazani v Tabeli 13, smo hoteli raziskati najpomembnejše razloge za zunanje vodenje računovodstva. Te rezultate smo slikovno podkrepili s Sliko 21.

Tabela 13: Razlogi za zunanje vodenje računovodstva

	1		2		3		4		5		Skupaj	
Razlogi za zunanje vodenje računovodstva	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Boljša kakovost	2	7	0	0	2	7	13	48	10	37	27	100
Lastna razbremenitev	0	0	3	11	5	19	13	48	6	22	27	100
Ker ti spremljajo spremembe zakonodaje	1	4	1	4	1	4	11	41	13	48	27	100
Pridobitev znanja od zunanjega izvajalca	0	0	2	7	6	22	11	41	8	30	27	100
Večja strokovnost, usposobljenost	0	0	1	4	4	15	8	30	14	52	27	100
Ker je ceneje	8	30	13	48	2	7	4	15	0	0	27	100

Slika 21: Razlogi za zunanje vodenje računovodstva

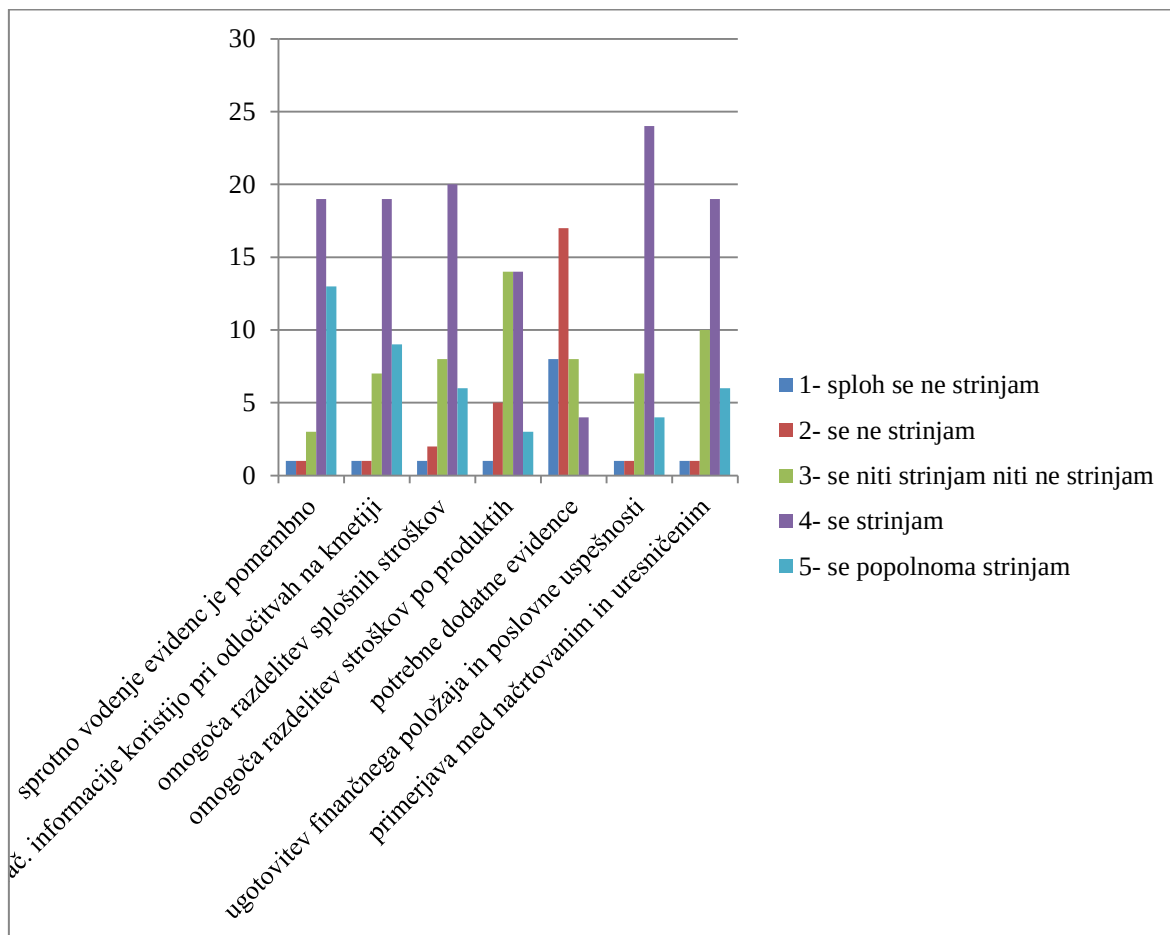
Med 147 anketiranci jih 40 vodi računovodstvo, med njimi pa je 7 takšnih, ki so vodenje računovodstva na kmetiji prepustili zunanjim izvajalcem. Med najpomembnejšimi razlogi za to odločitev kmetje opredeljujejo večjo strokovnost in usposobljenost zunanjih izvajalcev, saj ti nenehno spremljajo zakonodajo, ki zadeva to področje. Nekoliko manj pomembna razloga se jim zdita lastna razbremenitev s pisarniškimi opravili ter boljša kakovost. Kot nekoliko manj pomemben razlog so vprašani navedli tudi to, da s pomočjo zunanjega računovodenja pridobivajo nekaj dodatnega znanja od zunanjih strokovnjakov. Vodenje računovodstva se večini ne zdi poceni, zato se niso strinjali, da bi se na podlagi tega razloga odločili prepustiti računovodenje zunanjim izvajalcem.

Iz tega lahko sklepamo, da ni največji problem v ceni, ampak v tem, da imajo kmetje za kakovostno vodenje računovodstva premalo časa za spremljanje zakonodaje in premalo strokovnega znanja s tega področja.

Uporabnost oziroma koristnost računovodskih informacij na kmetiji pa smo preverjali v naslednjem vprašanju, na katerega so odgovarjali le tisti, ki na svojem kmetijskem gospodarstvu vodijo računovodstvo. Glavnemu vprašanju so sledila podvprašanja oziroma trditve, pri katerih so se morali opredeliti glede stopnje strinjanja. Na voljo so imeli 5-stopenjsko lestvico, kjer je 1 pomenilo, da se z določeno trditvijo sploh ne strinjajo, 2 je pomenilo, da se ne strinjajo, na stopnji 3 so bili za določeno trditev glede opredelitve neodločeni, 4 je pomenilo, da se s trditvijo strinjajo, stopnja 5 pa, da se z navedeno

trditvijo popolnoma strinjajo oziroma da je navedena trditev koristna za njihovo kmetijsko gospodarstvo. Rezultate smo prikazali na Sliki 22 in v Tabeli 14.

Slika 22: Uporabnost oziroma koristnost računovodskih informacij na kmetijskem gospodarstvu

Odgovori na zgornje vprašanje so pokazali, da je računovodstvo na kmetiji v veliki meri koristno za kmete. Večina anketiranih oseb se strinja, da so računovodske informacije zelo pomembne in koristne, saj z njimi lahko sprejemajo večje odločitve na kmetijskih gospodarstvih. Po rezultatih sodeč jim prav tako zelo veliko pomeni sprotno vodenje računovodstva, saj imajo s tem tekoči pregled nad poslovnim in finančnim stanjem kmetije. Omogočanje razdelitve splošnih stroškov se zdi koristno 70 % anketiranih, medtem ko so ostali neopredeljeni oziroma se jim ta trditev ne zdi preveč koristna. Nekoliko manj pa si kmetje računajo stroške glede na produkt. Takšno razporejanje stroškov se zdi koristno slabi polovici anketiranih. Anketiranim nosilcem kmetijskih gospodarstev se ne zdi, da bi na področju administracije bile potrebne še dodatne evidence. Med vprašanimi bi jih le dobrih 10 % želelo še podrobnejše evidence in dodatno vodenje birokracije.

Tabela 14: Uporabnost oziroma koristnost računovodskih informacij na kmetijskem gospodarstvu

	1		2		3		4		5		Skupaj	
Uporabnost računovodskih informacij	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Sprotno vodenje evidenc je pomembno	1	3	1	3	3	8	19	51	13	35	37	100
Rač. Informacije koristijo pri odločitvah na kmetiji	1	3	1	3	7	19	19	51	9	24	37	100
Omogoča razdelitev splošnih stroškov	1	3	2	5	8	22	20	54	6	16	37	100
Omogoča razdelitev stroškov po produktih	1	3	5	14	14	38	14	38	3	8	37	100
Potrebne dodatne evidence	8	22	17	46	8	22	4	11	0	0	37	100
Ugotovitev finančnega položaja in poslovne uspešnosti	1	3	1	3	7	19	24	65	4	11	37	100
Primerjava med načrtovanim in uresničenim	1	3	1	3	10	27	19	51	6	16	37	100

Spremljanje finančnega položaja in poslovne uspešnosti je zelo pomembno v vsakem podjetju, kakor tudi na kmetijskem gospodarstvu. V raziskavi smo ugotovili, da se večina kmetov tega tudi zaveda, saj se nekje 80 % anketiranih kmetov zdi tovrstno spremljanje položaja kmetije oziroma njihovega kmetijskega gospodarstva zelo koristno in uporabno. Na splošno je potrebno za svojo dejavnost preverjati smotrnost obstoja oziroma poslovanja, če nam številke kažejo v napačno smer. Računovodske informacije pa so koristne tudi za primerjavo. Uporabnosti računovodskih informacij s tega stališča se zavedajo tudi kmetje sami, kar lahko potrdimo z rezultati raziskave, ki so pokazali, da se v

večini vsi anketirani kmetje oziroma nosilci kmetijskih gospodarstev zavedajo pomembnosti oziroma možnosti računovodskega spremljanja primerjave doseženega z načrtovanim.

V nadaljevanju pa smo želeli izvedeti tudi, kaj za kmete predstavlja slabost vodenja vseh teh evidenc oziroma računovodenja na kmetijskih gospodarstvih. Na vprašanje so odgovarjali tako, da so za vsako trditev določili stopnjo strinjanja po lestvici od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam).

Tabela 15: Problemi oziroma slabosti vodenja računovodstva na kmetijskem gospodarstvu

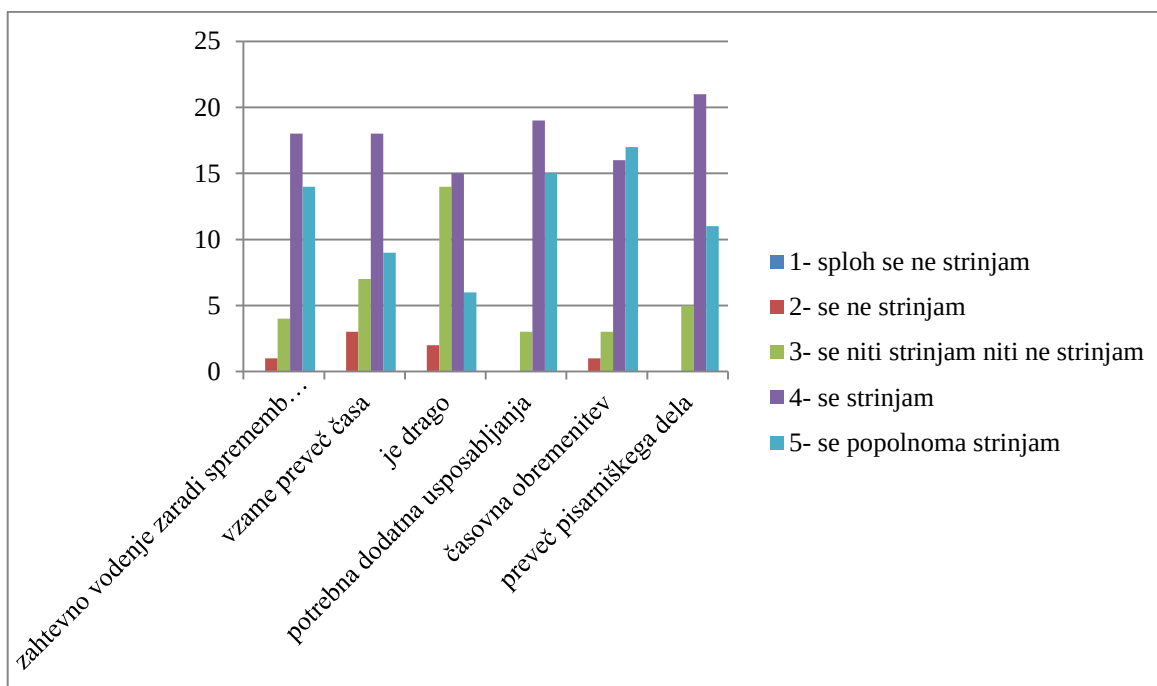
	1		2		3		4		5		Skupaj	
Problemi oziroma slabosti	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Zahtevno vodenje zaradi sprememb v zakonodaji	0	0	1	3	4	11	18	49	14	38	37	100
Vzame preveč časa	0	0	3	8	7	19	18	49	9	24	37	100
Je drago	0	0	2	5	14	38	15	41	6	16	37	100
Potrebna dodatna usposabljanja	0	0	0	0	3	8	19	51	15	41	37	100
Časovna obremenitev	0	0	1	3	3	8	16	43	17	46	37	100
Preveč pisarniškega dela	0	0	0	0	5	14	21	57	11	30	37	100

Vodenje računovodstva in ostalih evidenc s seboj prinaša precej obveznosti, doslednosti in natančnosti. Ob vseh koristih, ki so bile ugotovljene pri prejšnjem vprašanju, pa se med njimi najdejo tudi slabosti. O tem smo spraševali naše nosilce kmetijskih gospodarstev. Za vsako navedeno trditev v zgornji tabeli so se morali anketiranci opredeliti, v kolikšni meri se z njo strinjajo. Na voljo so imeli 5-stopenjsko lestvico, kjer je 1 pomenilo, da se s trditvijo sploh ne strinjajo, 2 je pomenila, da se s trditvijo ne strinjajo, številka 3 je pomenila, da se niti strinjajo oziroma niti ne strinjajo, številko 4 so označili, če se s trditvijo strinjajo, 5 pa, če se popolnoma strinjajo.

Nekaj manj kot 90 % anketirancem, ki na svojem kmetijskem gospodarstvu vodijo računovodstvo, se zdi vodenje računovodstva zelo zahtevno, predvsem zaradi nenehnih sprememb v zakonodaji. Če hočeš kvalitetno opraviti evidence, ki jih zahteva računovodstvo, moraš ob vseh kmečkih opravilih še nenehno sprotno spremljati

spremembe zakonodaje, ki zadeva to področje. Nekaj manj, a še vseeno veliko, skoraj 75 % anketiranih, pa je mnenja, da je za to potrebno vložiti preveč časa, ki ga nimajo na pretek. S tem, da je računovodstvo za kmete drago, se jih prav tako večina strinja. Skoraj vsem problem predstavlja to, da je za računovodenje potrebno dodatno usposabljanje s tega področja ter da bi bili zaradi sprotnega evidentiranja in oddajanja poročil dodatno časovno obremenjeni s pisarniškimi opravili.

Slika 23: Problemi oziroma slabosti vodenja računovodstva na kmetijskem gospodarstvu

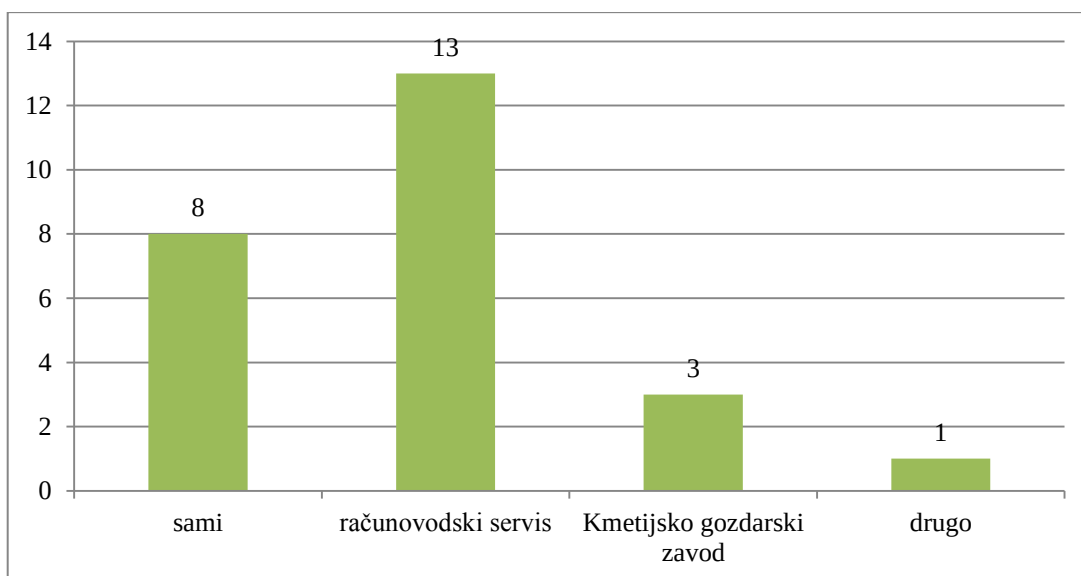
Zgoraj našteje trditve v večini predstavljajo problem kmetom pri vodenju računovodstva, še najbolj časovna obremenitev in potreba po dodanem znanju iz področja računovodstva.

Vse tiste nosilce kmetijskih gospodarstev, ki so v sistemu DDV-ja, smo povprašali tudi o tem, kdo jim vodi davčne obračune. Davčni obračuni so nekoliko manj zahtevna stvar, zato jih določeni kmetje naredijo sami, medtem ko vodenje celotnega računovodstva vseeno raje prepuščajo računovodskim servisom.

Med anketiranimi je bilo 25 takšnih, ki so vključeni v sistem DDV-ja. Med njimi si davčne obračune dela nekaj več kot 30 % vprašanih, medtem ko ostali tudi to prepuščajo zunanjim izvajalcem. Za računovodski servis se je odločilo 13 anketiranih, za Kmetijsko gozdarski zavod 3, enemu pa davčne obračune vodi Kmetijska zadruga.

S tem vprašanjem, katerega rezultate prikazuje Slika 24, smo ugotovili tudi, da ni bistvene razlike med številom tistih, ki samostojno vodijo računovodstvo, in med številom tistih, ki si davčne obračune delajo sami, saj je odstotek skoraj enak, in sicer nekoliko več kot 30 %.

Slika 24: Vodenje davčnih obračunov kmetom

Naslednje vprašanje je bilo namenjeno zgolj anketirancem, ki so se v sistem DDV-ja vključili prostovoljno. Strinjanje z navedenimi razlogi so morali oceniti s pomočjo 5-stopenjske lestvice, pri kateri je 1 pomenilo, da se z razlogom sploh ne strinjajo, ter vse do stopnje 5, kjer so se z napisanimi trditvami popolnoma strinjali. Rezultate smo prikazali v spodnji Tabeli 16. Za lažjo predstavbo pa smo se odločili rezultate še grafično prikazati (Slika 25).

Stopnjo strinjanja so morali določiti za naslednje razloge, in sicer, da so njihove stranke tudi v sistemu DDV-ja, da bodo v prihodnosti (oziroma so pred vstopom) načrtovali naložbe večjih vrednosti ter to, da je razlika med vstopnim DDV-jem (pri nakupu) in vrednostjo pavšalnega nadomestila pozitivna.

Slika 25: Razlogi za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja

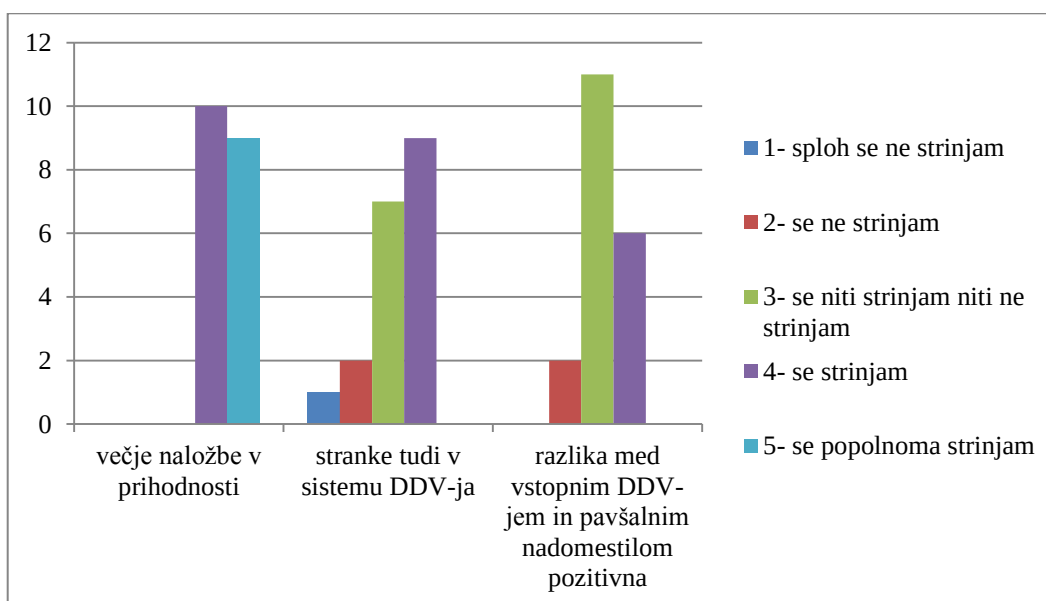

Tabela 16: Razlogi za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja

	1		2		3		4		5		SKUPAJ	
Razlogi za prostovoljni vstop	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Večje naložbe v prihodnosti	0	0	0	0	0	0	10	53	9	47	19	100
Stranke so tudi v sistemu DDV-ja	1	5	2	11	7	37	9	47	0	0	19	100
Razlika med vstopnim DDV-jem in pavšalnim nadomestilo m pozitivna	0	0	2	11	11	58	6	32	0	0	19	100

Z raziskavo smo ugotovili, da so se ti anketiranci (bilo jih je 19) za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja odločili zato, ker bodo v prihodnosti imeli naložbe večje vrednosti ali pa so jih imeli že takoj po vstopu v sam sistem DDV-ja. Med anketiranimi ni bilo nikogar, ki se s tem razlogom ne bi strinjal. Skoraj polovici anketiranih, zajetih pri tem vprašanju, se je pomemben razlog zdel tudi to, da so njihove stranke v sistemu DDV-ja. V tem primeru si davek na dodano vrednost lahko poračunavajo oziroma zaračunajo pri prodaji in dobijo vrnjenega pri nakupu. Pri zadnji trditvi oziroma razlogu, da je razlika med vstopnim DDV-jem in vrednostjo pavšalnega nadomestila pozitivna, pa jih je bilo skoraj 60 % neodločenih o pomembnosti tega razloga.

Glede na to, da so na eni strani stroški z vodenjem tega računovodstva ob izbiri zunanjega izvajalca ter na drugi strani časovna razbremenitev in manjša potreba po dodatnem spremljanju zakonodaje ob izbiri zunanjega izvajalca za računovodstvo, pa smo anketirance vprašali, če mogoče razmišljajo o tem, da bi kdaj v prihodnosti sami vodili računovodstvo.

V vzorec je bilo zajetih 27 anketiranih nosilcev kmetijskega gospodarstva. Dobra polovica, skoraj 60 % anketirancev, pa je že razmišljajo o tem, da bi v prihodnje sami oziroma kdo od domačih vodil računovodstvo in poslovne knjige (Tabela 17).

Tabela 17: Razmišljanje kmetov o samostojnem vodenju računovodstva na kmetiji

Razmišljate, da bi v prihodnje sami (oziroma kdo od domačih) vodili računovodstvo na kmetiji?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	16	11%	59%	58%
	2 (ne)	11	7%	41%	100%
Veljavni	Skupaj	27	18%	100%	

Za konec pa smo v anketni vprašalnik vključili še vprašanje odprtega tipa. Anketirane osebe smo spraševali, kaj bi po njihovem mnenju olajšalo vodenje računovodstva oziroma kakšne spremembe bi bile potrebne, da bi kmetje lahko na svojih kmetijskih gospodarstvih samostojno vodili računovodstvo.

Najpogostejše navajani odgovori so bili:

- da bi bila potrebna poenostavitev zakonodaje ter manj zahtevna birokracija,
- enostavne aplikacije, računalniški programi,
- pridobitev vsaj osnovnega znanja s področja računovodstva, dodatna izobraževanja,
- poenostavljena zaključna bilanca,
- poenostavitev zakonov in samega sistema vodenja,
- usposabljanja z računovodskimi programi,
- obveščanje kmetov o novostih in spremembah zakonodaje,
- manj sprememb zakonodaje.

Iz navedenih razlogov lahko sklepamo, da neka želja kmetov za samostojno vodenje računovodstva na kmetiji še obstaja. Največji problem jim predstavljajo nenehne spremembe zakonodaje ter nepoznavanje računovodstva, saj si jih veliko želi še dodatnih izobraževanj in seminarjev na to temo.

3.4 Razprava

V raziskavo je bilo vključenih 450 kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini. Tem smo s pomočjo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (Šoštanj) poslali elektronsko pošto, ki je vsebovala spletno povezavo do naše spletne ankete. V celoti je anketni vprašalnik rešilo 147 anketirancev, kar je 32,7 %. Osebe, ki v anketi niso želele sodelovati, so preprosto zapustile spletno anketo. V raziskavo je bilo tako vključenih 43 žensk in 104 moški nosilci kmetijskih gospodarstev. S pridobljenimi rezultati smo skušali odgovoriti na 4 raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zadali na začetku. V prvem raziskovalnem vprašanju smo nosilce kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini spraševali, če so seznanjeni z računovodstvom in vodenjem evidenc na kmetiji. Ugotovili smo, da je bilo med

anketiranimi kmetijskimi gospodarstvi največ kmetov pavšalistov, kar pomeni, da jim podrobnejših evidenc in računovodstva ni potrebno voditi. To so bile v večini manjše kmetije, kar smo izvedeli iz vprašanja, v katerem smo spraševali po velikosti površin, ki jih imajo v lasti in v najemu. Tisti anketiranci, ki niso upravičeni niti do pavšalnega nadomestila, pa imajo kmetijo bolj kot ne za lastne potrebe. Med 169 anketiranimi pa je bilo 40 nosilcev kmetijskega gospodarstva takšnih, ki na svojih kmetijah vodijo računovodstvo. To so v večini večje kmetije, ki pa morajo biti seznenjene tudi z ostalimi evidencami, ki jih je na kmetiji potrebno voditi.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem smo med anketiranimi nosilci kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini hoteli izvedeti, če se jim računovodenje na kmetiji zdi uporabno ali pa ga smatrajo le kot dodaten strošek oziroma nepotrebno birokracijo. Z raziskavo smo ugotovili, da se kmetom sprotne beleženje poslovnih dogodkov zdi zelo pomembno. Kmetje tako ugotavljajo finančni položaj in poslovno uspešnost svojega kmetijskega gospodarstva. Računovodstvo kmetom omogoča primerjavo med načrtovanim in dejansko uresničenim. S to trditvijo se jih strinja okoli 80 %. Vendar pa ob tem kmetje v večini ne želijo, da bi bilo potrebno voditi še morebitne dodatne evidence.

V nadaljevanju magistrskega dela smo s tretjim raziskovalnim vprašanjem pri nosilcih kmetijskih gospodarstev v Šaleški dolini preverjali, če jim računovodske informacije zadovoljujejo in omogočajo prave odločitve. Na zastavljeno vprašanje smo z raziskavo dobili pozitiven odgovor. Skoraj 80 % anketiranih je mnenja, da jim računovodske informacije pri odločitvah na kmetiji pomagajo. S pomočjo le-teh si lahko tudi razporejajo splošne stroške, lahko pa si stroške razporedijo tudi po produktih. Razporejanja po produktih je pri anketiranih nosilcih nekoliko manj, saj se kmetje v večini ukvarjajo z eno dejavnostjo, kjer pa verjetno razporeditev po produktih niti ni tako smiselna. Podjetja prav tako vodijo poslovne knjige in zbirajo ter obdelujejo računovodske informacije, na podlagi katerih se odločajo o kasnejšem poslovanju. Na podoben način se tega zavedajo tudi kmetje, saj si znajo z računovodskimi informacijami tudi kaj pomagati, da jim čas in denar namenjen za to ni le kot breme. V današnjih časih je potrebno slediti trendom, se prilagajati trgu ter dohitevati konkurenco. Poskrbeti pa je potrebno, da bo naše poslovanje vzdržno, zato je sprotno spremljanje finančnega in poslovnega položaja podjetja ali kmetije še kako pomembno. Vsi se zavedamo, da ni smotno delati stvari, ki nam ne prinašajo ugodnega poslovnega izida.

Naše zadnje raziskovalno vprašanje pa je bilo, ali so kmetje sami dovolj usposobljeni, da bi si lahko računovodstvo vodili sami ali to raje zaupajo računovodskim servisom oziroma zunanjim izvajalcem. Najprej smo preverili, koliko nosilcev kmetijskega gospodarstva že samostojno vodi računovodstvo na svoji kmetiji. Teh je bilo 13, ostalih 27 anketirancev pa je vodenje računovodstva na kmetiji raje prepustilo zunanjim izvajalcem (računovodski servis, Kmetijsko gozdarski zavod, Kmetijska zadruga). Tisti kmetje, ki vodenje računovodstva prepuščajo kateremu izmed zunanjih izvajalcev, menijo, da imajo premalo strokovnega znanja za kakovostno vodenje računovodstva na kmetiji. Na drugi strani pa

smo dobili občutek, da to raje prepustijo drugim tudi zaradi lastne razbremenjenosti. Na zadnje odprto vprašanje jih je sicer veliko odgovorilo, da bi bila potrebna dodatna usposabljanja, izobraževanja ter morebitna poenostavitev sistema in zakonodaje, da bi se mogoče le lotili samostojnega vodenja računovodstva in poslovnih knjig.

Iz vzorca, ki je bil zajet v naši raziskavi, lahko sklepamo, da je v Šaleški dolini zelo veliko malih kmetij, ki jim vodenje posebnih evidenc ni potrebno, ter nekaj večjih, ki na svojih kmetijah vodijo tudi računovodstvo. Iz raziskave smo ugotovili, da imajo kmetje v večini premalo znanja, da bi se lotili samostojnega vodenja računovodstva na kmetiji. Zaradi pomanjkanja časa in lastne razbremenjenosti s pisarniškimi opravili to delo raje prepustijo strokovnjakom s tega področja in jim za opravljeno delo plačajo, kajti konec koncev potrebujejo računovodske informacije, s pomočjo katerih se lažje odločajo o prihodnjem poslovanju svojega kmetjskega gospodarstva.

SKLEP

Kmetijstvo je gospodarska dejavnost, ki zajema živinorejo, gozdarstvo, poljedelstvo in sadjarstvo. Je ena ključnih dejavnosti, ki človeku omogoča preživetje. Bruto dodana vrednost kmetijstva v bruto domačem proizvodu je za Slovenijo v letu 2010 znašala 1,2 %, kar je nekje v povprečju EU-27. Kmetijska dejavnost je za preživetje človeka ključna. V Sloveniji je trenutno pridelava kmetijsko-živilskih proizvodov manjša, kot pa je poraba po njih. Stopnja samooskrbe na slovenskih kmetijah je nekoliko višja za živalske proizvode kot pa za rastlinske proizvode.

V Sloveniji je zaradi različnih krajinskih tipov ponekod kmetovanje nekoliko oteženo. Razlike med regijami so kar precejšnje. Največje število kmetijskih gospodarstev je v Podravski in Savinjski regiji, najmanj pa v Notranje-kraški, Koroški in Zasavski regiji.

V Evropski uniji se je od leta 1962 začela oblikovati skupna kmetijska politika. Največji razlogi za to odločitev so bili preveliki presežki hrane na enem mestu in pomanjkanje hrane na drugem mestu. Zaradi možnosti trgovanja in z možnostjo transporta so to skušali nekoliko razporediti. Glavni cilji skupne kmetijske politike so pospeševanje tehničnega napredka, zagotavljanje hrane in dostojno življenje, stabiliziranje kmetijskih trgov ter sprejemljive in dostopne cene.

Potreba po sprotnem evidentiranju dogodkov je v kmetijstvo vnesla še dodatno administrativno delo z vodenjem raznih evidenc ter finančno in poslovno spremljanje kmetijskih gospodarstev. Tak način je bil nuja, da se je lahko na ravni celotnega kmetijstva ustvarila slika finančnega položaja te dejavnosti. Računovodstvo je bilo za kmetijska gospodarstva z letom 2014 obvezno, z lanskim letom (2016) pa je bilo tudi že ukinjeno. Nekatera kmetijska gospodarstva so iz sistema računovodstva takoj izstopila. Z raziskavo smo ugotovili, da slabih 24 % anketiranih nosilcev kmetijskih gospodarstev vodi računovodstvo kmetije. Nekateri so dovolj izobraženi in usposobljeni, da so se računovodstva lotili sami in si s tem prihranili denar za plačevanje zunanjih izvajalcev. Računovodstvo samostojno vodi dobrih 7 % vseh anketiranih. Ostali, ki so si za računovodenje izbrali zunanjega izvajalca, pa so se s tem razbremenili pisarniškega dela ter nenehnega spremljanja zakonodaje, ki jo morajo računovodje pri svojem delu dosledno upoštevati.

Obdavčitev kmetijskega gospodarstva je odvisna od načina ugotavljanja dohodka kmeta. Davčna osnova iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti se po Zakonu o dohodnini ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov ali na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, če povprečni skupni dohodek kmetijskega gospodarstva dveh zaporednih davčnih let preseže 7.500 evrov oziroma če se posameznik za to sam prostovoljno odloči.

S tem je potrebno tudi vodenje dodatnih evidenc na kmetiji. Za nekatere kmete je dovolj, da vodijo zgolj knjigovodstvo po FADN metodologiji, ki je kmetijski dejavnosti prilagojeno knjigovodstvo in zgolj beleži prejemke ter izdatke na kmetiji. Za določene kmete pa je zaradi višine njihovega katastrskega dohodka oziroma zaradi višine njihovega prometa določeno vodenje enostavnega oziroma dvostavnega računovodstva. Dvostavno računovodstvo zahteva uravnoteženo knjiženje v bilanco stanja, in sicer na aktivo in pasivo. Preprostejši način od dvostavnega je enostavno knjigovodstvo. Za vsakega izmed teh dveh so določene poslovne knjige, ki jih je potrebno za izbrano računovodstvo voditi.

Za preverjanje prakse računovodenja smo izvedli anketo med kmeti oziroma nosilci kmetijskih gospodarstev Šaleške doline. V raziskavo je bilo vključenih 169 anketirancev, med katerimi je bilo skoraj polovica starih nad 51 let. Ugotovili smo, da so v tej regiji manjše kmetije, ki ne vodijo nobenih evidenc, določene pa so vključene tudi v računovodenje na kmetiji. Večina tistih, ki vodijo računovodstvo, to prepušča zunanjim izvajalcem (računovodskim servisom, Kmetijski zadrugi, Kmetijsko gozdarskemu zavodu), nekaj pa jih vodi tudi samostojno. Razlogi za izbor zunanjega izvajalca so predvsem premalo strokovnega znanja, pomanjkanje časa ter prezahtevna zakonodaja. Kmetje pa se v večini strinjajo, da računovodske informacije potrebujejo za sprejemanje odločitev na kmetijskem gospodarstvu.

Med anketiranci je vseeno nekaj takšnih, ki še razmišljajo o samostojnem vodenju računovodstva na kmetiji, vendar za to predlagajo nekaj rešitev, kot so razne poenostavitve zakonodaje ter postopkov vodenja, izobraževanja, obveščanja kmetov o novostih in spremembah. Usposabljanja in izobraževanja bi bilo verjetno najlažje doseči v okviru Kmetijskih zadrug oziroma Kmetijsko gozdarskih zavodov. Osnove računovodstva bi lahko kmetje pridobili samostojno ali pa se bolj povezali s svojim trenutnim zunanjim izvajalcem ter se tako dodatno izobrazili.

LITERATURA IN VIRI

1. Bajželj, M. (2016). *Regije v številkah – Statistični portret slovenskih regij 2016*. Najdeno 9. maja 2017 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8941>
2. Borštnik, M. (2015). *Ukinitev računovodstva na kmetiji- kaj mora vedeti računovodja*. Najdeno 10. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/dogodki/ukinitev-racunovodstva-na-kmetiji-kaj-mora-vedeti-racunovodja>
3. Cunder, T., Erjavec, E., & Rednak, M. (1997). *Slovensko kmetijstvo in Evropska unija*. Ljubljana: Kmečki glas.
4. Dogan, Z., Arslan, S., & Koksall, A. G. (2013). Historical Development of Agricultural Accounting and Difficulties Encountered in the Implementation of Agricultural Accounting. *International Journal of Food and Agricultural Economics*, 105–114.
5. Evropska komisija. (2016). *Kmetijstvo*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.
6. Finančna uprava Republike Slovenije. (2014). *Pomembno za člane kmečkih gospodinjstev*. Najdeno 10. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.saop.si/poslovne-informacije/novice/aktualno-1120/pomembno-za-clane-kmeckih-gospodinjstev/>
7. Finančna uprava Republike Slovenije. (2017). *Dohodnina – dohodek iz dejavnosti*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/dohodnina/dohodnina_dohodek_iz_dejavnosti/
8. Fink-Hafner, D. (1995). *Slovensko kmetijstvo in Evropa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
9. Gale, Š. (2012). *Statistične informacije – kmetijstvo*. Najdeno 4. marca 2017 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/doc/statinf/15-SI-277-1201.pdf>
10. Gornik, B. (2014). *Za 1300 večjih kmetij obvezno računovodstvo*. Najdeno 10. novembra 2016 na spletnem naslovu http://www.lokalno.si/2014/01/22/109538/aktualno/DL_Za_1_300_vecjih_kmetij_obvezno_racunovodstvo/
11. Hočevār, M., Igličar, A., & Zaman, M. (2007). *Temelji računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Hogan, P. (2015). *Mladi kmetje in skupna kmetijska politika (SKP)*. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.
13. Horvat, D. (1970). *Računovodstvo za samostojne podjetnike*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_83EKONOMIST_Racunovodstvo_sp_Horvat.pdf
14. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. (2015). *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

15. Kazmierczak, R., & Hughes, D. W. (1997). Reasonable value and the role of negotiation in agriculture's use of the environment. *Review of agricultural economics*, 108–121.
16. Klun, M. (2010). *Davčni sistem*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
17. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (2012). *Pomen kmetijstva za Slovence*. Najdeno 3. marca 2017 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/Portals/0/Pomen%20kmetijstva%20za%20Slovence.doc>
18. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (2013). *Obdavčitev kmetijske dejavnosti z dohodnino*. Najdeno 28. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.podjetniski-portal.si/e-publikacije/6264-Obdavcitev-kmetijske-dejavnosti-z-dohodnino/>
19. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (2015). *Davki za kmetijsko in gozdarsko dejavnost*. Najdeno 10. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/GV/Aktualno/V-srediscu/Novica/ArticleId/2680/Davki-za-kmetijsko-in-gozdarsko-dejavnost.aspx>
20. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (2016a). *Katere novosti prinaša nova davčna zakonodaja kmetom*. Najdeno 28. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/GV/Aktualno/V-srediscu/Novica/ArticleId/3173/Katere-novosti-prinasa-nova-davcna-zakonodaja-kmetom.aspx>
21. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije. (2016b). *Kmetijstvo na Slovenskem*. Najdeno 29. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/gv/kmetijstvo.aspx>
22. Kmetijsko gozdarski zavod Novo Mesto. (2011). *Kmetijsko knjigovodstvo po FADN metodologiji*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.kmetijskizavod-nm.si/page/kmetijsko-knjigovodstvo-po-fadn-metodologiji>
23. Kulovec, M. (2002). *Dopolnilne dejavnosti na kmetiji*. Ljubljana: Kmečki glas.
24. Kutin Slatnar, B. (2012). *Popis kmetijstva 2010 – vsaka kmetija šteje*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
25. Lazarevič, Ž. (2011). *Dvestoletne poti slovenskega kmetijstva*. Najdeno 29. decembra 2016 na spletnem naslovu http://www.tms.si/fck_files/image/Dogodki11/TE/kmetijstvo.pdf
26. Leskovar, S. (2017). *DDV na kmetijah*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.kgz-ptuj.si/datoteke/ddv-na-kmetijah.pdf>
27. Mayr, B. (2007). *Uvod v računovodstvo*. Ljubljana: Abeceda storitve.
28. Melavc, D., & Milost, F. (2003). *Računovodstvo*. Koper: Fakulteta za management.
29. Ministrstvo za finance. (2015). *Dohodek iz dejavnosti*. Najdeno 28. marca na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Dohodek_iz_dejavnosti/Opis/Brosura_o_dohodku_iz_dejavnosti.pdf
30. Ministrstvo za finance. (2017). *Davek na dodano vrednost*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_na_dodano_vrednost/Opis/Podrobnejši_opis_1_izdaja_Osnovna_kmetijska_in_osnovna_g

- ozdarska_dejavnost_z_vidika_identifikacije_za_namene_DDV_ter_pravica_do_uveljavanja_vljanja_pavsalnega_nadomestila.pdf
31. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Slovenije. (2013). *Lokalna samooskrba*. Najdeno 4. marca 2017 na spletnem naslovu <http://lokalna-kakovost.si/lokalna-samooskrba/>
 32. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2015). *Navodilo za knjiženje poslovnih dogodkov v kmetijski dejavnosti z vzpostavitvijo povezave med FADN in davčnim knjigovodstvom in temu ustrezen kontni načrt*. Najdeno 12. januarja 2017 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Kmetijstvo/Knjigovodstvo/Navodilo_za_knjizenje_posl_dog_OBJAVA_.pdf
 33. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2016). *Knjigovodstvo na kmetijah*. Najdeno 10. novembra 2016 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/davki_in_prispevki/knjigovodstvo_na_kmetijah/
 34. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2017a). *Kmetijska zemljišča*. Najdeno 18. februarja 2017 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/kmetijska_zemljisca/
 35. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2017b). *Poročilo o pridelkih, živini, delovni sili*. Najdeno 6. junija 2017 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Kmetijstvo/FADN/porocilo_o_pridelkih_zivini_delovni_sili.pdf
 36. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje. (2017). *Kdo je lahko nosilec kmetijskega gospodarstva*. Najdeno 11. januarja 2017 na spletnem naslovu http://rkg.gov.si/GERK/Pomoc/sc.jsp?action=entry&entry_id=1930
 37. Pajntar, N. (1997). *Spremljanje dohodkovnega položaja kmetij v Sloveniji po FADN metodologiji*. Ljubljana: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Uprava Republike Slovenije za pospeševanje kmetijstva.
 38. Pajntar, N., & Vrtin, D. (2016). *Dohodnina*. Najdeno 29. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.kgzs.si/Portals/0/Gradiva/dohodnina.pdf>.
 39. Petrušić, Ž. (2010). *Brezplačni knjigovodski praktikum za enostavno knjigovodstvo*. Najdeno 22. marca 2017 na spletnem naslovu <http://office.blog.siol.net/2010/02/26/brezplacni-knjigovodski-praktikum-za-enostavno-knjigovodstvo/>
 40. Pintar, M., Berdač, M., Brečko, J., Cunder, T., Kožar, M., Moljk, B., Rednak, M., Travnikar, T., Verbič, J., Volk, T., & Zagorc, B. (2016). *Slovensko kmetijstvo v številkah*. Najdeno 19. februarja 2017 na spletnem naslovu http://www.kis.si/f/docs/Slovensko_kmetijstvo_v_stevilkah_OEK/KIS_Slovensko_kmetijstvo_v_stevilkah_2016_SLO_splet.pdf
 41. Popović, M., Turk, B., & Turk, I. (2001). *Mednarodni računovodski standardi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

42. Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. *Uradni list RS* 138/2006.
43. Stele, A. (2013). *O kmetijstvu doma in drugje po EU*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
44. Šauperl, J. (2013). *Pomen knjigovodstva v kmetijstvu*. Najdeno 19. marca 2017 na spletnem naslovu http://www.kgz-ptuj.si/datoteke/pomen_knjigovodstva-v-kmetijstvu.pdf.
45. Trpin, D. (2016). *FADN: mreža knjigovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev*. Ljubljana: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
46. Trunkelj, B., & Horvat, A. (2013). *Vodenje računovodstva na kmetiji*. Ljubljana: Kmetijsko gozdarska zbornica Ljubljana.
47. Turk, I., & Melavc, D. (2001). *Računovodstvo*. Kranj: Moderna organizacija.
48. Zakon o dohodnini. *Uradni list RS št. 13/11*.
49. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS št. 42/2006*.
50. Zakon o kmetijstvu. *Uradni list RS št. 48/08, 57/12, 90/12- ZdZPVHVVR, 26/14 in 32/15*.
51. Zakon o ugotavljanju katastrskega dohodka. *Uradni list RS št. 63/16*.
52. Zupančič, V. (2009). *Knjigovodstvo in obdavčitev pri zasebnikih* (2. izdaja). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
53. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. (2006). *SRS 39 – Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih*. Najdeno 10. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.zvezarfr.si/zakonodaja/predpisi/srs-39-%E2%80%93-racunovodske-resitve-pri-malih-samostojnih-podjetnikih-posameznikov>

PRILOGA

PRILOGA: Anketni vprašalnik

Spoštovani,

sem Jerneja Kotnik, študentka Ekonomske fakultete v Ljubljani in pripravljam magistrsko delo z naslovom **Kritična presoja ureditve računovodstva kmetijstva v Sloveniji**. Za pomoč pri svojem delu sem ob pregledu literature s tega področja sestavila anketni vprašalnik, katerega cilj je ugotoviti ureditev, obseg in dejavnike vodenja računovodstva kmetijstva v Šaleški dolini. Ustrezno sliko s tega področja lahko dobim le z Vašo pomočjo, zato Vas prosim, da si vzamete nekaj minut svojega časa in izpolnite spodnji vprašalnik.

Vprašalnik je sestavljen iz 14 vprašanj odprtega (napišete odgovor) in zaprtega tipa (obkrožite odgovor). Anketa je povsem anonimna, zbrani podatki se bodo uporabljali zgolj za namene moje raziskave in bodo obravnavani strogo zaupno.

Za Vaše sodelovanje se že vnaprej zahvaljujem!

1 Spol nosilca vašega kmetijskega gospodarstva:

A) moški

B) ženski

2 Starost nosilca kmetijskega gospodarstva:

A) od 18–30 let

B) od 31–40 let

C) od 41–50 let

D) nad 51 let

3 Izobrazba nosilca vašega kmetijskega gospodarstva:

A) osnovnošolska

B) srednješolska

C) višješolska, visokošolska

D) univerzitetna

4 Površina zemljišč v lasti in v najemu:

_____ ha

5 S katero dejavnostjo in v kolikšnem odstotku se ukvarjate na Vašem kmetijskem gospodarstvu? *(brez dopolnilnih dejavnosti)*

A) živinoreja _____ %

B) poljedelstvo _____ %

C) sadjarstvo _____ %

D) gozdarstvo _____ %

E) vrtnarstvo _____ %

F) drugo: _____ %

6 Se ukvarjate z dopolnilno dejavnostjo?

A) da

B) ne

6.a) Če da, s katero?

_____ (navedi dejavnost)

7 Se na Vašem kmetijskem gospodarstvu vodi računovodstvo?

A) da

B) ne

7.a Če da, zakaj? *(možnih več odgovorov)*

A) naš katastrski dohodek presega 7.500 € in je to za nas obvezno po Zakonu o dohodnini (ZDoh-2),

B) prostovoljno v skladu z Zakonom o dohodnini (ZDoh-2),

C) naš letni promet presega 50.000 €, zato je to za nas obvezno po Zakonu o davku na dodano vrednost (ZDDV-1),

D) prostovoljno v skladu z Zakonom o davku na dodadno vrednost (ZDDV-1).

7.b Če ne, ste upravičeni do pavšalnega nadomestila?

A) da

B) ne

8 Kdo vodi RAČUNOVODSTVO Vašega kmetijskega gospodarstva?

- A) sami,
- B) računovodski servis,
- C) Kmetijsko gozdarski zavod,
- D) drugo: _____

8.a) Zakaj ste računovodenje Vašega kmetijskega gospodarstva prepustili zunanjemu izvajalcu? (*Odgovarjate tisti, ki računovodstva ne vodite sami.*)

(Pri vsaki izmed spodnjih trditev označite stopnjo strinjanja, kjer pomeni 1- sploh se ne strinjam, 2- se ne strinjam, 3- se niti strinjam niti ne strinjam, 4- se strinjam, 5- popolnoma se strinjam.)

Vodenje računovodstva smo prepustili zunanjemu izvajalcu:	1- sploh se ne strinjam	2- se ne strinjam	3- se niti strinjam niti ne strinjam	4- se strinjam	5- popolnoma se strinjam
a) zaradi boljše kakovosti zunanjega računovodenja					
b) zaradi lastne razbremenitve s pisarniškimi opravili					
c) ker le-ta nenehno spremlja spremembe zakonodaje, ki vpliva na vodenje računovodstva					
d) ker s tem pridobim še nekaj znanja od zunanjega izvajalca					
e) zaradi večje strokovnosti in usposobljenosti pri delu					
f) ker je ceneje					

9) Kako uporabne oziroma koristne so računovodske informacije za kmetijsko gospodarstvo? (Pri vsaki izmed spodnjih trditev označite stopnjo strinjanja, kjer pomeni 1- sploh se ne strinjam, 2- se ne strinjam, 3- se niti strinjam niti ne strinjam, 4- se strinjam, 5- popolnoma se strinjam.)

Uporabnost računovodskih informacij na kmetijskem gospodarstvu:	1- sploh se ne strinjam	2- se ne strinjam	3- se niti strinjam niti ne strinjam	4- se strinjam	5- popolnoma se strinjam
a) sprotno vodenje računovodstva na kmetiji je pomembno					
b) računovodske informacije koristijo pri odločitvah na kmetijskem gospodarstvu					
c) omogoča mi razdelitev splošnih stroškov					
d) omogoča mi razdelitev stroškov po produktih, kar mi daje sliko nad produktivnostjo posameznega produkta					
e) potrebne bi bile še dodatne evidence					
f) ugotovitev finančnega položaja in poslovne uspešnosti našega kmetijskega gospodarstva					
g) omogoča primerjavo med načrtovanim in uresničenim					

10) V kolikšni meri spodnje trditve o vodenju računovodstva na kmetiji prepoznate kot probleme oziroma slabosti? (Pri vsaki izmed spodnjih trditev označite stopnjo strinjanja, kjer pomeni 1- sploh se ne strinjam, 2- se ne strinjam, 3- se niti strinjam niti ne strinjam, 4- se strinjam, 5- popolnoma se strinjam.)

Vodenje računovodstva na kmetiji:	1- sploh se ne strinjam	2- se ne strinjam	3- se niti strinjam niti ne strinjam	4- se strinjam	5- popolnoma se strinjam
a) je zahtevno, zaradi nenehnih sprememb v zakonodaji					
b) vzame preveč časa					
c) je drago					
d) zanj je potrebno dodatno usposabljanje s področja računovodstva					
e) je časovna obremenitev zaradi sprotnega evidentiranja, ter oddajanja poročil in listin					
f) preveč pisarniškega dela in administriranja					

11) Vprašanje za tiste, ki ste v sistemu DDV-ja → Kdo vodi DAVČNE OBRAČUNE Vašega kmetijskega gospodarstva?

A) sami,

B) računovodski servis,

C) Kmetijsko gozdarski zavod,

D) drugo: _____

12) Vprašanje za tiste, ki ste se v sistem obračunavanja DDV-ja vključili prostovoljno. (Pri vsaki izmed spodnjih trditev označite stopnjo strinjanja, kjer pomeni 1- sploh se ne strinjam, 2- se ne strinjam, 3- se niti strinjam niti ne strinjam, 4- se strinjam, 5- popolnoma se strinjam.)

Za prostovoljni vstop v sistem DDV-ja sem se odločil, ker:	1- sploh se ne strinjam	2- se ne strinjam	3- se niti strinjam niti ne strinjam	4- se strinjam	5- popolnoma se strinjam
a) bomo (oziroma smo pred vstopom) v prihodnosti imeli naložbe večje vrednosti					
b) so naše stranke tudi v sistemu DDV-ja					
c) je razlika med vstopnim DDV-jem (pri nakupu) in vrednostjo pavšalnega nadomestila pozitivna					

13) Razmišljate, da bi v prihodnje sami (oziroma kdo od domačih) vodili računovodstvo na kmetiji?

A) da

B) ne

14) Kaj bi po Vašem mnenju še olajšalo vodenje računovodstva oziroma kakšne spremembe bi bile potrebne, da bi lahko računovodstvo na kmetiji vodili kmetje sami?
